

STRATĒGIJA UN RĪCĪBAS PLĀNS GAUJAS UPE LEJTECEI (NO MURJĀNIEM LĪDZ IETEKAI JŪRĀ)

Esošās situācijas novērtējums

Oktobrēn 2025

Interreg

Co-funded by
the European Union

Estonia – Latvia

Stratēģiju un rīcības plānu līdzfinansē Eiropas Savienība

Pasūtītājs: Tartu apriņķa attīstības asociācija

Konsultants: SIA "Cumulus Consulting", Baltijas Vides forums

Versija: Nr. 2, 2025. gada oktobris

SATURS

SATURS	3
IEVADS	4
1. ESOŠĀ SITUĀCIJA.....	5
1.1. PROJEKTA TERITORIJA	5
1.1.1. <i>Vispārīgs ieskats</i>	5
1.1.2. <i>Gaujas upe un tās stāvoklis</i>	6
1.1.3. <i>Nozīmīgās Gaujas vērtības</i>	8
1.1.4. <i>Gaujas lejteces sociālekonomiskā izmantošana</i>	9
1.1.5. <i>Iesaistīto pušu sadarbība Gaujas lejteces projekta teritorijā</i>	13
1.2. CILVĒKA IETEKME UZ ŪDENSOBJEKTIEM	14
1.2.1. <i>Eitrofikācija</i>	14
1.2.2. <i>Zveja</i>	15
1.2.3. <i>Fiziskie pārveidojumi</i>	15
1.2.4. <i>Klimata pārmaiņas</i>	16
2. GAUJAS LEJTECE ESOŠAJOS ATTĪSTĪBAS POLITIKĀS.....	19
2.1. VISPĀRĪGS PĀRSKATS.....	19
2.2. ŪDENS RESURSU AIZSARDZĪBA BALTIJAS JŪRAS REĢIONĀ	20
2.3. ŪDENS RESURSI VALSTS LĪMEŅA ATTĪSTĪBAS DOKUMENTOS	21
2.4. ŪDENS RESURSU IZMANTOŠANA PLĀNOŠANAS REĢIONU DOKUMENTOS.....	22
2.5. ŪDENS RESURSU IZMANTOŠANA NOVADU TERITORIJU ATTĪSTĪBAS POLITIKĀS	24
2.6. PUBLISKO ŪDEŅU IZMANTOŠANA	29
2.7. DABAS APSAIMNIEKOŠANA.....	30
2.8. GAUJAS UPJU BASEINU APSAIMNIEKOŠANAS PLĀNS 2021.-2027. GADAM	32
2.9. NACIONĀLĀS NOZĪMES PLŪDU RISKĀ TERITORIJAS	33
3. PĀRROBEŽU SADARBĪBAS PROJEKTI	33
4. TERITORIJAS PRIEKŠROCĪBAS UN IZAICINĀJUMI	34
4.1. STIPRĀS PUSES	34
4.2. TRŪKUMI JEB VĀJĀS PUSES	35
4.3. ATTĪSTĪBAS IESPĒJAS.....	36
4.4. RISKI UN DRAUDI	37
5. SECINĀJUMI	38
PIELIKUMS. INFORMĀCIJA NO PAŠVALDĪBU ATTĪSTĪBAS PROGRAMMU RĪCĪBU PLĀNI PAR GAUJAS ATTĪSTĪBU, AIZSARDZĪBU UN IZMANTOŠANU	39

IEVADS

Šis dokuments ir Gaujas upju stratēģijas un rīcības plāna pirmā daļa, kas raksturo esošo situāciju posmā no Murjāņu tilta līdz ietekai jūrā. Dokuments tiek izstrādāts pēc vienotas metodikas un kopīgi ar Emajegī upes stratēģiju un rīcība plānu.

Stratēģijas un rīcības plāna virsmērķis mērķis ir sekmēt labāku dabas resursus un kultūras mantojuma izmantošanu un teritorijas pievilcību ekonomiskās darbības veicināšanai, vienlaikus ievērojot vides aizsardzības normatīvos aktus. Stratēģijas un rīcības plāna uzdevums ir arī atbalstīt vietējo kopienu ierosinātus pakalpojumus un rast atbalsta instrumentus šo pakalpojumu sniegšanai, galvenokārt tūrisma un rekreācijas jomā.

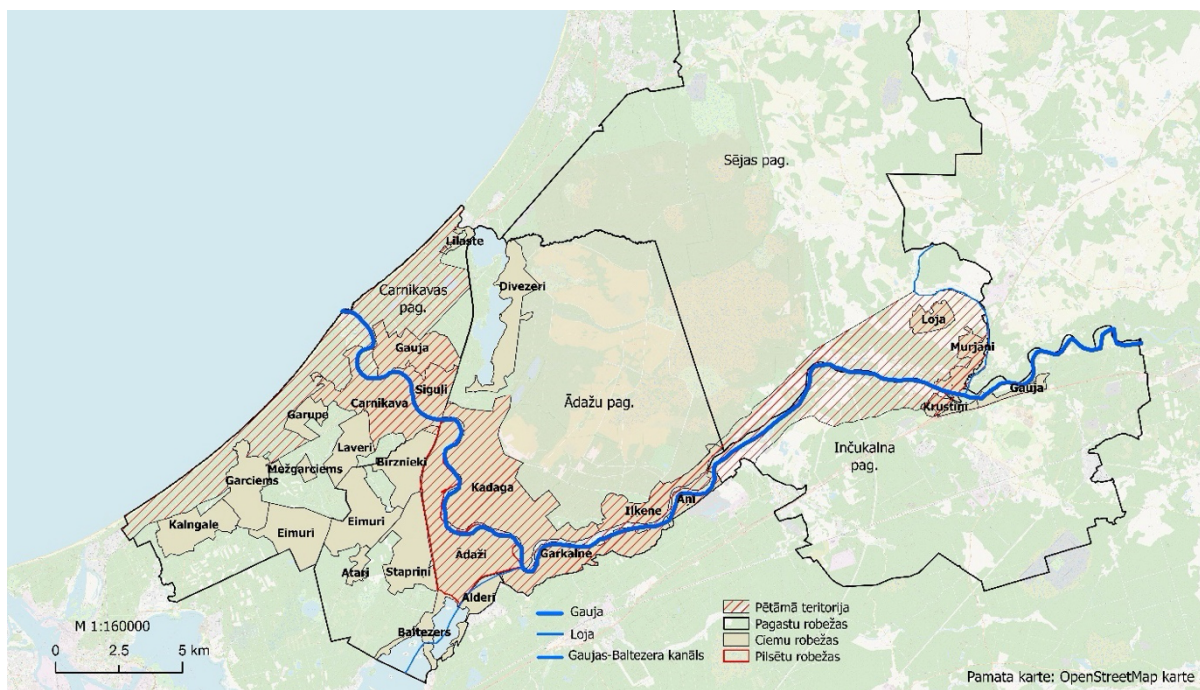
Šis dokuments tiek sagatavots projekta “Stiprinot upju sadarbības tīklus: Lauku kopienu pilnveidošana caur kopīgu darbību” (River Networks) ietvaros, ko līdzfinansē Interreg Igaunijas-Latvijas programma 2021.-2027. gadam.

1. ESOŠĀ SITUĀCIJA

1.1. Projekta teritorija

1.1.1. Vispārīgs ieskats

Latvijas projekta teritorija ietver Gaujas lejteces posmu no Murjāņu tilta līdz ietekai jūrā, kas ir apmēram 40 km no kopējā Gaujas upes garuma (sk. 1.attēlu). Projekta teritorija atrodas galvenokārt Ādažu novadā, kā arī Inčukalna un Sējas pagastos. Ņemot vērā iesaistīto pušu ieteikumus, projekta sākotnēji noteiktā teritorijā ir paplašināta ar Lojas upi un Baltezera kanālu.

Attēls 1. Latvijas projekta teritorija no Murjāņu tilta līdz ietekai jūrā

Gaujas upe šajā posmā tek caur vairākām apdzīvotām vietām: Ādažu pilsētu un šādiem ciemiem: Murjāņi, Krustiņi, Āņi, Ilķene, Garkalne, Kadaga, Siguļi, Gauja, Carnikava. Projekta teritorijā ietilpst arī Lilastes ciems Rīgas līča piekrastē.

Pēdējos gados iedzīvotāju skaits Pierīgas teritorijās – Ādažu pilsētā, Ādažu un Carnikavas, kā arī Inčukalna pagastos – ir stabili pieaudzis. Šo pieaugumu galvenokārt nosaka Rīgas tuvums, dzīves un pieejamo pakalpojumu kvalitāte un jaunu dzīvojamo māju attīstība. Īpaši strauja iedzīvotāju koncentrācija vērojama Ādažos un Carnikavā, kur pievilcību nodrošina gan laba infrastruktūra, gan dabas resursi - Gauja un jūra. Inčukalnā iedzīvotāju pieaugums ir mērenāks, taču ar pozitīvu tendenci, un to sekmē ērta transporta sasniedzamība un apbūves iespējas.

Sociālekonomiskie rādītāji (sk. Tabulu 1) ir augstāki nekā valstī vidējie rādītāji. Nodarbināto iedzīvotāju skaits Ādažos un Ādažu pagastā, kā arī Carnikavā ir augstāks nekā Inčukalna un Sējas pagastos, bet visās teritorijās ir augstāks nekā vidēji Latvijā. Pierīga kopumā ir viens no turīgākajiem reģioniem Latvijā un tā gūst tiešu labumu no galvaspilsētas ekonomikas, jo šeit koncentrējas darbavietas un infrastruktūra. Daudzi iedzīvotāji strādā galvaspilsētā, tādā veidā paaugstinot būtiskus sociālekonomiskos rādītājus Ādažu, Inčukalna, Sējas un Carnikavas teritorijās, tajā skaitā arī IKP uz vienu iedzīvotāju, kas ir augstāks nekā vidēji Latvijā.

Tabula 1. Sociālekonomiskie rādītāji, Centrālās statistikas dati

Apdzīvota vieta	Iedzīvotāju skaits 01.01.2025	Nodarbināto %, 2024	Bezdarba līmenis %, 2024	Mēneša bruto darba samaksa 2023
Ādažu pilsēta	7589	64,88	2,56	1981
Ādažu pagasts	5 455	64,63	2,87	1895
Carnikava	10 568	60,13	2,48	1825
Sējas pagasts	2289	57,70	2,97	1405
Inčukalna pagasts	4709	57,54	3,32	1494
Latvija		54,55	3,48	1444

1.1.2. Gaujas upe un tās stāvoklis

Upes ekoloģiskais stāvoklis

Projekta teritorija atrodas Gaujas upju baseina apgabalā, ietilpstot divos ūdensobjektos Gauja_17 (no Lojas upes ietekas līdz Gaujas-Daugavas kanālam) un Gauja_18 (no Gaujas-Daugavas kanāla līdz grīvai). Šajā posmā Gaujas upe tiek klasificēta, kā liela un pat ļoti liela lēni plūstoša (potamāla) upe.

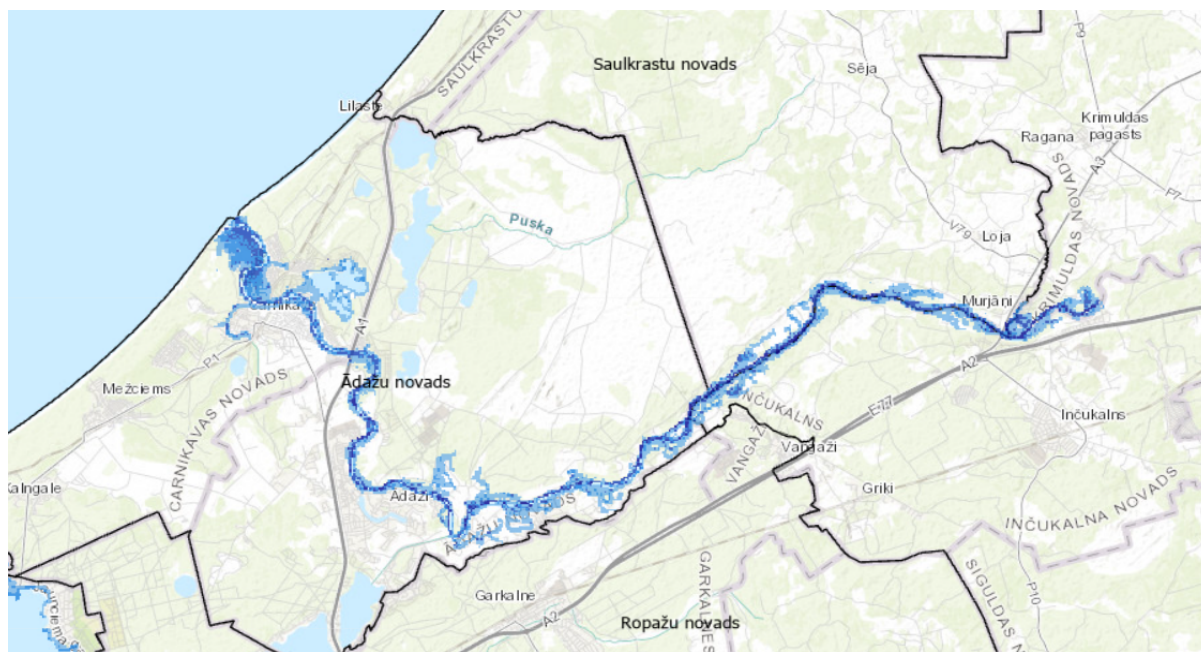
Upju ekoloģisko stāvokli raksturo pēc bioloģiskajiem kvalitātes elementiem (fitoplanktons, makrozoobentoss, makrofīti, fitobentoss, zivis), fizikāli ķīmiskajiem kvalitātes elementiem (skābekļa apstākļi, biogēno elementu koncentrācijas, caurredzamība, kā arī specifiskās piesārņotājielas), hidromorfoloģiskajiem kvalitātes elementiem (hidroloģiskais režīms, substrāta izmaiņas, tecējuma nepārtrauktība u.c.).

Saskaņā ar valsts monitoringa rezultātiem, ko īsteno Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs, ūdens ekoloģiskā kvalitāte projekta teritorijas ūdens objektos pēdējos gados bijusi labā stāvoklī. 2023.gads bija izņēmums, kad ekoloģiskā kvalitāte Gaujas pēdējā posmā ir bijusi vidējā stāvoklī zooplanktona un fitoplanktona vērtējuma dēļ.

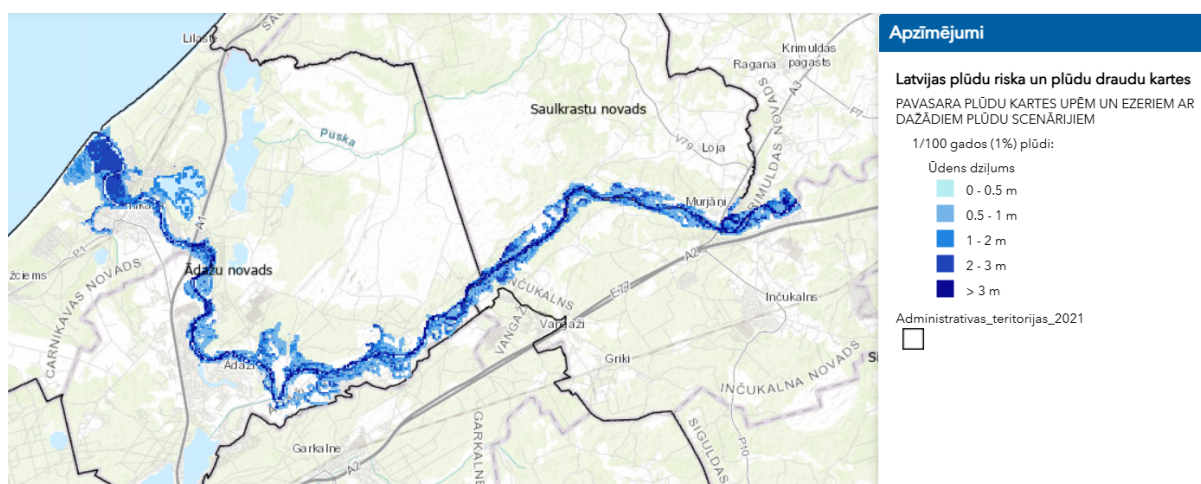
Upes paliene un plūdi

Gauja lejpus Murjāņiem tek pa Ropažu un Rīgas līdzenumu. Tās ieleja ir iegrauzta Baltijas ledus ezera līdzenumā un pašā lejtecē Litorīnas lagūnā, un raksturojas ar plašu palieni. Paliene izveidojusies abos krastos un tās platums ir 150-250m, vietām palielinās līdz 300-500 m, atsevišķās vietās pat 1500 m. Palienes plašums Gaujas lejtecē nosaka arī plūdu varbūtības un aplūstošo teritoriju riskus. Gaujas kreisā krasta palienes daļas ir nosusinātas, ierīkojot tajos polderus.

Saskaņā ar LVĢMC plūdu riska telpisko novērtējumu, Gaujas lejtecē ir gan pavasaru palu, gan jūras vējuzplūdu apdraudētās teritorijas (skatīt 2 un 3 attēlus).

Attēls 2. Plūdu draudu kartes (applūšanas risks 1 reizi 10 gados) (Avots, LVĢMC)¹

Attēls 3. Plūdu draudu kartes (applūšanas risks 1 reizi 100 gados) (Avots, LVĢMC)²

¹ <https://geodata.lvcmc.lv/portals/apps/webappviewer/index.html?id=8cee7f5e1e26458bbc23275bd79a6ec2>

² <https://geodata.lvcmc.lv/portals/apps/webappviewer/index.html?id=8cee7f5e1e26458bbc23275bd79a6ec2>

1.1.3. Nozīmīgās Gaujas vērtības

Dabas vērtības

Projekta teritorijā atrodas retas un aizsargājamās dabas vērtības, tāpēc attiecīgi ir izveidota īpaši aizsargājamā dabas teritorija – dabas parks “Piejūra”, kas dibināts jau 1962. gadā un ir trešais vecākais dabas parks Latvijā. Tās teritorija tika paplašināta 1999. gadā no Vakarbuļļiem līdz Inčupei, lai nodrošinātu piekrastes ekosistēmu kompleksa aizsardzību. Dabas parkā “Piejūra” ir konstatēti 24 Eiropas Savienības nozīmes biotopi, kas kopumā aizņem 84 % dabas parka teritorijas. Visvairāk pārstāvētas ir mežainas piejūras kāpas, ar lakstaugiem klātas pelēkās kāpas un veci vai dabiski boreāli meži. Dabas parks ir ticis atzīts par vienu no piecām vissvarīgākajām vietām Eiropas reģionā mazajam zīriņam (*Sterna albifrons*) un stepes čipstei (*Anthus campestris*). Šī ir nozīmīga vieta, lai nodrošinātu zivju sugu migrāciju Gaujas grīvā – tām zivīm, kas dodas nārstot augšup upes un pēc tam atgriežas jūrā.

Ainavas

Gaujas grīva ir viena no retajām, kurā iespējams novērot dabiskās upes tecējuma un gultnes izmaiņas, sēru uzskalošanu un noskalošanu un vētru ietekmi uz grīvas veidošanās procesiem. Gaujas grīvas piekrastē kuplo priežu meži. Jūras krastā plešas arī graudzālēm apaugušas kāpas, no kurām paveras skats uz zeltainajām Gaujas grīvas smilšu sērēm. Tāpēc Gaujas grīva ar piekrastes kāpu mežiem ir Latvijai nozīmīga ainavas teritorija, kura ir iekļauta 50 Latvijas nacionālās nozīmes ainavas dārgumu sarakstā³.

Kultūras mantojums

Jau gadsimtiem Gaujas grīvā ķerti nēgi, senās nēģu zvejas un apstrādes tradīcijas un metodes Carnikavā saglabātas līdz mūsdienām. Kopš 2019. gada Carnikavas nēģu ķeršanas un apstrādes prasmes ir iekļautas nemateriālā kultūras mantojuma sarakstā. Katru gadu augustā, atzīmējot nēģu zvejas sezonas atklāšanu, Carnikavā notiek Nēģu svētki. Carnikavas nēģi vienmēr bijuši delikatese un vietējais lepnums, ko mūsdienās dāvina kā ciemakukuli, dodoties ceļā.

Gaujas plostnieku amata prasmes kopš 2018. gada ir iekļautas nemateriālā kultūras mantojuma sarakstā. Gaujas plostnieku prasmes ir sezonālas un ietver plostu siešanu un pludināšanu, izmantojot upes straumi un pavasara plūduma zināšanas. Plostos sapītie baļķi tika pludināti no Gaujas augšgala (Sinoles, Lejasciema u.c.) līdz Carnikavai. Mūsdienās šīs prasmes tiek uzturētas ar Gaujas plostnieku svētkiem, kas reizi gadā notiek pie Strenčiem.

³ <https://ainavudargumi.lv/gaujas-griva-ar-piekrastes-kapu-meziem/>

Projekta teritorijā un tai blakus atrodas četri muzeji/vēsturiskās ekspozīcijas:

- Carnikavas Novadpētniecības centrs - te var iepazīties ar Carnikavas vēsturi, zvejas tradīcijām un vietējo kultūras mantojumu.
- Ādažu Vēstures un mākslas galerija - galerija un vēstures ekspozīcija par Ādažu novadu – foto, mēbeles, kinomateriāli un vietējie mākslas darbi.
- Ziedoņa muzejs “Dzirnakmeņi” - te tiek organizētas ekspozīcijas, radošas darbnīcas, izstādes un pasākumi.
- Pirts muzejs “Laipas” - Latvijas pirts tradīciju muzejs, kur apskatāmas vēsturiskas pirtis no dažādiem reģioniem un piedāvāta pirts pieredze.

Saskaņā ar Kultūras mantojuma pārvaldes kultūras pieminekļu datu bāzi, tas projekta teritorijā ir atrodami senkapī, kulta vietas un kulta ēkas.

Mūsdienu kopienas vērtība

Kopš 2010. gada ik pavasari notiek Gaujas svētki Ādažos, Līgo laukumā pie Gaujas. Šie svētki apvieno ģimenes izklaidi, sportu, kultūru un kopības sajūtu pie Gaujas upes, godinot Gauju kā dabas un kultūras vērtību vietējai kopienai.

Zvejnieku svētki Carnikavā ir saistīti ar zvejniecības kultūru un kopienas godināšanu. Pirmie svētki svinēti jau 20. gadsimta trīsdesmitajos gados. Mūsdienās šie svētki tradicionāli tiek svinēti visā Latvijas piekrastē jūlija otrajā svētdienā.

1.1.4. Gaujas lejteces sociālekonomiskā izmantošana

Zvejniecība, tūrisms un atpūta ir galvenās sociālekonomiskās nodarbes, kas pašreiz ir saistāmas ar Gaujas lejteces ūdeņu un pieguļošās jūras piekrastes izmantošanu. Gauja ir vienīgā Latvijas lielo upju grīva, kurā nav izveidota oficiāla osta, taču darbojas zvejas kuģu un laivu piestātne, kur izkrauj komerciāli nozvejoto lielākā apjoma lomu. Pašreiz Gaujas upe netiek izmantota kā regulārs komerciāls kuģošanas maršruts.

Tūrisms un atpūta

Projekta teritorijā visplašāk un intensīvāk atpūtai izmantota ir tieši Rīgas līča piekraste un pludmale. Saskaņā ar veikto piekrastes pētījumu⁴, Lilastes pludmali 2019.gadā apmeklējuši apmēram 30 000, bet 2023.gadā - 68 088. 2019.gadā uzskaitē veikta arī Carnikavas promenādes pludmalē - 83 000 gadā.

Statistika par Gaujas lejteces izmantošanu tūrismam un atpūtai nav zināma, jo nav uzstādīti skaitītāji pie vietām, kur iespējama piekļuve pie ūdens.

⁴ SIA „NOCTICUS”, 2024. Baltijas jūras piekrastes apmeklējuma un tā radītās slodzes uz vidi izvērtējums un piekrastes publiskās infrastruktūras apsekojums. 3. nodevums | 2. ziņojums teritoriālo vienību kontekstā.
<https://drive.google.com/file/d/1mFqWCGngqwbLYHCLadwFSY-Xv5VQtSXW/view?usp=sharing>

Piekļuve ūdens objektiem

Dažādu kategoriju un veidu ceļi un gājēju takas veido iespēju piekļūt gan pie Gaujas, gan jūras pludmalei. Plašākas piekļuves ir piekrastei, kur ir izveidotas arī stāvvietas un atbilstoša infrastruktūra.

Saskaņā ar Aizsargjoslu likuma 36.panta, 5.daļu, pašvaldībai ir jāparedz iespēja kājāmgājējiem piekļūt Baltijas jūras pludmalei un vietas automašīnu (transportlīdzekļu) stāvvietu ierīkošanai. Pilsētās un ciemos jābūt vismaz diviem gājēju ceļiem uz vienu kilometru, bet ārpus pilsētām un ciemiem gājēju ceļi nedrīkst atrasties tālāk par vienu kilometru cits no cita, izņemot gadījumu, kad to nav iespējams nodrošināt dabisko apstākļu dēļ. Ādažu novada teritorijas plānojums ir attiecīgi noteicis noejas iespējas uz pludmali.

Piekļuve pie iekšzemes Gaujas un tās pieteku/atteku ūdeņiem ir mazāk iespējamās/Labiekārtotas piekļuves atpūtai Ādažos ir Krastupes ielas pludmale pie Vējupes un atpūtas vieta pie Gaujas tilta, Ādažu pagastā atpūtas vieta Ilķenē un Āņos tieši Gaujas krastā; Carnikavā Atpūtas ielas galā (netālu no Gaujas gājēju tilta) un pie mazās Rožu ielas.

Saskaņā ar Zvejniecības likumu gar ūdeņiem ir noteikta tauvas josla – sauszemes josla gar krastu, kas paredzēta ar zveju vai kuģošanu saistītām darbībām un kājāmgājējiem. Tā kā Gauja ir publiska upe, tad attiecīgi tauvas joslas platums ir 10 metri. Tauvas joslu var izmantot kājāmgājēji, taču lauvu piestāšana un ūdenstūristu apmetņu ierīkošana ir iespējama tikai pēc saskaņošanas ar zemes īpašnieku.

Ūdens tūrisms

Gaujas upe ir nozīmīgs un populārs ūdenstūrisma ceļš. Gaujas upes dziļums ir mainīgs atkarībā no sezonas un nokrišņu daudzuma. Taču tā ir laivojama visu sezonu. Pie grīvas apstākļi mainīgi – smilšu sēres un viļņi var radīt bīstamus seklumus.

Kopējs Gaujas laivošanas maršruti ir ticis izstrādāts Igaunijas-Latvijas sadarbības programmas 2007-2013 projektā “Riverways”. Tiek piedāvāts maršruts “Rāmkalni-Carnikava”.⁵

Ūdens tūrismam būtiski ir laivu nolaišanas vietas un piestātnes, kur var bāzēties jahtas, kuģīši un lielāki kuģi. Projekta teritorijā laivas var nolaist pie Rāmkalniem, Āņiem, Ilķenes, Ādažos, Carnikavā.

Ar ūdenstūrismu, tas ir laivas, plostu un citu peldēšanas aprīkojumu nomu, saistītie uzņēmumi apkalpo visā Latvijā. Uzņēmumu kontakti ir pieejami gan pašvaldību tūrisma mājas lapās, gan ūdenstūrismam veltītā mājas lapā www.upesoga.lv, kā arī portālā “EnterGauja” mājas lapā⁶. Atpūtas parks “Rāmkalni”, “Laivot Gauju”, “Burusports SUP noma”, Boards You, Lieputrija ir uzņēmumi, kuru bāzes atrodas projekta teritorijā.

⁵ <https://upesoga.lv/lv/marsruti/river/2-gauja/route/546-rmkalni-an-carnikava-as>

⁶ <https://www.entergauja.com/lv/ko-darit/laivu-un-velosipedu-noma>

Gaujas upes burvību var baudīt arī atpūtas izbraucienos ar kuteriem vai laivām, piemēram izmantojot Carnikavas koka kuteri, kuģīša “Sarnikau”, “Zvejnieku tūres Carnikavā” pakalpojumus. Informācija pieejam Ādažu novada tūrisma mājaslapā.

Dabas/pastaigu takas

Projekta teritorijā jau ir izveidotas vairākas lokālas pastaigu takas, kā arī atrodas garāku starptautiski izveidotu dabas taku posmi. Zināmākie maršruti ir šādi:

- Zaļais ceļš - ~13.5 km garš posms no Gaujas tilta pie Kadagas līdz par Carnikavai gar Gaujas kreiso krastu stiepjas aizsargdambis, kura pamatfunkcijas ir samazināt plūdu risku, taču vienlaikus tas kļuvis par unikālu pastaigu un velo maršrutu⁷.
- Zvaniņu ceļš – ~ 1 km gara pastaigu taka Gaujas kreisā krastā starp Carnikavu un Ādažiem.⁸
- Garciema koka pastaigu taka - 650 metrus gara dēļu seguma laipa no Aizvēju ielas līdz jūrai⁹.
- Carnikavas promenāde – 2 km vienā virzienā ar bruģētu segumu no Carnikavas uz Rīgas līča pludmali.¹⁰
- Ar kājām gar Lojas krastiem, Siguldas novadā, 5 km garš maršruts, kas sākas no Murjāņiem, atpūtas parka "Rāmkalni"¹¹
- Takas un maršruti dabas parkā “Piejūra”,
- Jūrtaka – dabas taka, kas ved gar Baltijas jūras piekrasti, kur 25. (Vecāķi-Carnikava) un 26.posmu (Carnikava-Saulkrasti) ietver projekta teritoriju.¹²
- Mežtaka – dabas taka ved cauri Latvijas, Lietuvas un Igaunijas skaistākajiem mežiem, kur 2. posms (Baltezers-Vangaži)¹³ un 3.posms (Vangaži – Rāmkalni)¹⁴ ietver arī projekta teritoriju.
- un 3. posma Mežtakai ir alternatīvs maršruts gar Gaujas labo krastu. Tas sākas no viesnīcas “Baltvilla, cauri Ādažiem, šķērso Gauju pa Kadagas ceļa tiltu un pa Vecstāles ceļu tālāk aizved līdz viesu namam “Leiputrija”, un tālāk pa ceļu līdz Rāmkalniem¹⁵.
- Sv.Jēkaba ceļš Latvijā – tā posms “Vangaži-Carnikava” ir līdzīgs Mežtakas maršrutam, savukārt “Carnikava-Vecāķi”- Jūrtakas maršrutam.

Informācija par aktuāliem tūrisma produktiem un iespējām atpūsties un svinēt dažādus svētkus ir apkopota Ādažu novada mājas lapā: <https://turisms.adazi.lv/>; Siguldas novadu mājas lapā: <https://tourism.sigulda.lv/?lang=lv>; Saulkrastu novadu mājas lapā: <https://www.visitsaulkrasti.lv/>.

⁷ <https://turisms.adazi.lv/uncategorized-lv/zalais-cels/>

⁸ <https://turisms.adazi.lv/uncategorized-lv/zvaninu-cels/>

⁹ <https://turisms.adazi.lv/uncategorized-lv/garciema-taka/>

¹⁰ <https://turisms.adazi.lv/uncategorized-lv/carnikavas-prome/>

¹¹ <https://tourism.sigulda.lv/routes/darit/marsruti/ar-kajam-gar-lojas-krastiem/>

¹² <https://baltictrails.eu/lv/coastal/itinerary/3>

¹³ <https://baltictrails.eu/lv/forest/day/65>

¹⁴ <https://baltictrails.eu/lv/forest/day/66>

¹⁵ <https://baltictrails.eu/lv/forest/route/day/66/info>

Peldvietas

Peldvietas var iedalīt oficiālajās un neoficiālajās peldvietās. Ja peldvieta ir iekļauta Ministru kabineta 2017. gada 28. novembra noteikumos Nr. 692 "Peldvietas izveidošanas, uzturēšanas un ūdens kvalitātes pārvaldības kārtība"¹⁶, tā tiek atzīta par oficiālu peldvietu un uz to attiecas noteiktas uzturēšanas, drošības un higiēnas prasības, kā arī valsts šajā peldvietā nodrošina regulāru ūdens kvalitātes monitoringu. Savukārt visas pārējās peldēšanai izmantotās vietas ir uzskatāmas par neoficiālajām peldvietām.

Projekta teritorijā nav nevienas oficiālās peldvietas. Gaujas krastos jeb iekšzemē, peldvietas netiek ierīkotas Gaujas straujā un mainīgā tecējuma dēļ, kas rada augstu peldēšanas bīstamības risku. Savukārt Rīgas līča piekrastē, lai gan aktīvi izmantota atpūtai, tai skaitā peldēšanai, nav bijusi noteikta neviena oficiāla peldvieta. Te ierīkotas atpūtas vietas, kā arī nodrošinātas noejas vai nobrauktuves uz jūru.

Pēc pašvaldību iniciatīvas neoficiālajās peldvietās sezonas laikā tiek nodrošinātas vairāk vai mazāk regulāras ūdens kvalitātes laboratoriskas pārbaudes. Veselības inspekcija ik gadu apkopo saņemto neoficiālo peldvietu ūdens analīžu rezultātus. 2024.gadā paraugu ir ņēmti gan Ādažu novadu ezeros (Kadagas ezers, Lielā Baltezera peldvieta pie Ezera ielas, Alderu pludmale Mazā Baltezera krastā, Dzirnezers, pretī Dzirnavu ielai), gan Vējupes peldvietās Ādažu centrā un Ūbeļu ielā, kā arī jūrā pie Lilastes pludmales, pie Gaujas grīvas, kreisā krastā pie Laivu ielas Carnikavā). Piesārņojums ar zilaļģēm ir bijis epizodiski konstatēts Lielā Baltezera, Alderu un Dzirnezera peldvietās¹⁷.

Makšķerēšana

Saskaņā ar MK 2015. gada 22. decembra noteikumu Nr. 799 "Licencētās makšķerēšanas, vēžošanas un zemūdens medību kārtība" 5.2. apakšpunktu, lai mazinātu antropogēno slodzi un radītu labvēlīgus apstākļus dabas resursu ilgtspējīgai un saudzējošai izmantošanai, zivju resursu pavairošanai un aizsardzībai, un makšķerēšanas tūrisma veicināšanai, Ādažu¹⁸, Saulkrastu¹⁹ un Siguldas²⁰ novada domes ir izdevušas saistošos noteikumus par lašveidīgo zivju licencēto makšķerēšanu Gaujā.

Laika periodā no 1.janvāra līdz 30.aprīlim Gaujas upē, sākot no a dzelzceļa tilta pār Gauju Carnikavā (Ādažu novadā) augšup pret straumi līdz autoceļa P18 tiltam pār Gauju (Valmieras novadā) tiek organizēta licencētā lašveidīgo zivju makšķerēšana. Licencēto makšķerēšanu Gaujā un Braslā organizē biedrība "Gaujas ilgtspējīgas attīstības biedrība".

¹⁶ <https://likumi.lv/ta/id/295404-peldvietas-izveidosanas-uzturesanas-un-udens-kvalitates-parvaldibas-kartiba>

¹⁷ https://www.vi.gov.lv/sites/vi/files/media_file/parskats_par_peldvietu_udens_kvalitati2024.pdf

¹⁸ <https://likumi.lv/ta/id/338516-par-lasveidigo-zivju-licenceto-makskeresanu-gauja>

¹⁹ <https://likumi.lv/ta/id/338684-par-lasveidigo-zivju-licenceto-makskeresanu-gaujas-posma-saulkrastu-novada-administrativaja-teritorija>

²⁰ <https://likumi.lv/ta/id/338433-par-lasveidigo-zivju-licenceto-makskeresanu-gauja-un-brasla>

Zvejniecība

Zveja Gaujas grīvā

Gaujā leļpus dzelzceļa tilta notiek rūpnieciskā nēģu zveja. Saskaņā ar MK noteikumiem Nr. 796 (2014g.), šajā teritorijā atļauts izvietot 122 nēģu murdus²¹. Otra zvejas teritorija ir Ādažos, pirms valsts autoceļa A1 Gaujas tilta, kur atļauts zvejot ar 2 murdiem (tācis) un nēģu nozvejas limits ir 160 kg gadā.

Rīgas līča piekrastes zveja

Tāpat kā visām piekrastes pašvaldībām, arī Ādažu novadam Rīgas līča piekrastē ir noteikti iedalāmo zvejas rīku skaita limitu vai nozvejas apjoma limiti. Saskaņā ar MK noteikumiem Nr. 1375 (2009.g.), Ādažu novada piekrastes ūdeņos ir atļauts zvejot ar 5 stāvvadiem, 6 zivju murdiem, 10 lucīšu murdiem, 10 zivju tīkliem un 500 zivju āķiem.²²

Baltijas jūrā un Rīgas jūras līcī nozvejojās brētliņas, reņģes vai citas pelaģiskās zivju sugas, ja to nozvejas apjoms vienā izkraušanā pārsniedz 5 tonnas, oficiāli drīkst izkraut vai pārkraut Jomas ielas piestātnē Carnikavā.

1.1.5. Iesaistīto pušu sadarbība Gaujas lejteces projekta teritorijā

Projekta ietvaros Gaujas lejtece tiek veidota par atsevišķu ilgtspējīgas attīstības teritoriju, kas kalpo kā platforma ieinteresēto pušu sadarbībai un kopīga sadarbības modeļa izveidei. Šī ir pirmā reize, kad tiek piemērots šāds tematiskais un teritoriālais pārklājums.

Projekta teritorijā, kas aptver lielāko daļu Gaujas lejteces, ieinteresētās puses ir izveidojušas sadarbības tīklu **vietējās rīcības grupas “Jūras zeme”** vadībā. Šī organizācija apvieno kopienas, pašvaldības un citus partnerus no Ādažu un Saulkrastu novadiem. Tās darbība ir vērsta uz ilgtspējīgas attīstības, tūrisma un lauku vitalitātes veicināšanu, kā arī piekrastes un iekšzemes teritoriju mijiedarbības stiprināšanu. “Jūras zeme” ir dibināta kā nevalstiska organizācija ar biedru struktūru, kas apvieno galvenos vietējos dalībniekus no šīs teritorijas, pārstāvēd dažādas nozares, institūcijas un kopienu pārstāvjus.

Ieinteresēto pušu iesaisti saistībā ar Gaujas upi koordinē arī valsts institūcijas. Piemēram, Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs kā kompetentā iestāde upju baseinu apsaimniekošanas jautājumos ir izveidojis **“Gaujas upes baseina apgabala konsultatīvo padomi”**, kas darbojas saskaņā ar Ūdens apsaimniekošanas likumu. Padome regulāri sanāk, lai risinātu jautājumus, kas saistīti ar Gaujas upes

²¹ <https://likumi.lv/ta/id/271238-noteikumi-par-rupnieciskas-zvejas-limitiem-un-to-izmantosanas-kartibu-ieksejos-udenos#piel9&pd=1>

²² <https://likumi.lv/ta/id/201804-noteikumi-par-rupnieciskas-zvejas-limitiem-un-to-izmantosanas-kartibu-piekrastes-udenos#piel1&pd=1>

baseina apsaimniekošanas plānošanu un plāna īstenošanu. Šīs tematiskās sadarbības mērķis ir nodrošināt laba ekoloģiskā stāvokļa sasniegšanu Gaujas baseinā.

Tūrisma nozarē vairākas publiskās un privātās organizācijas sadarbojas, īpaši Gaujas upes vidusteces teritorijā. Viens no nozīmīgākajiem piemēriem ir **tūrisma zīmols un platforma “Enter Gauja”**, kas darbojas kā tūrisma klasteris, koncentrējoties uz Gaujas Nacionālā parka teritoriju. Klastera mērķis ir pozicionēt šo teritoriju kā konkurētspējīgu tūrisma galamērķi Latvijā ārpus Rīgas, piedāvājot augstas kvalitātes un daudzveidīgus tūrisma produktus. Piedāvājums ir rūpīgi segmentēts gan vietējiem, gan starptautiskajiem tirgiem visa gada garumā, akcentējot dabas objektus, aktīvo atpūtu, kultūras mantojumu un vēsturiski nozīmīgas vietas.

Papildus tam Pierīgas reģionā izveidots vienots **tūrisma zīmols “EXIT RĪGA”**, kas apvieno tuvējos Pierīgas novadus, piedāvājot plašas tūrisma un atpūtas iespējas 50 kilometru rādiusā ap galvaspilsētu. No projekta teritorijas tajā piedalās Ādažu novads, un šīs sadarbības koordināciju nodrošina Pierīgas tūrisma asociācija.

Sadarbību starp pašvaldībām veicina Rīgas un Vidzemes **plānošanas reģioni**. Savukārt Saulkrastu un Ādažu pašvaldības, kā jūras piekrastes pašvaldības, piedalās Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas izveidotajā **Jūras un piekrastes telpiskās plānošanas koordinācijas grupā**, kuras mērķis ir sekmēt integrētu piekrastes teritoriju pārvaldību un attīstības plānošanu.

Papildus tam, iesaistītās puses sadarbojas dažādu projektu sagatavošanā un īstenošanā. Pārrobežu projekti, kas atbalsta projekta teritorijas attīstību ir minēti 3. nodaļā.

1.2. Cilvēka ietekme uz ūdensobjektiem

1.2.1. Eitrofikācija

Eitrofikācija – process, kas izraisa intensīvu ūdensaugu augšanu un pastiprinātu ūdensobjektu aizaugšanu un raksturīgs daudziem ūdens objektiem Latvijā, it sevišķi ezeros un lēni tekošās mazās un vidējās upēs. Eitrofikācija ir arī raksturīga problēma Baltijas jūrā un it īpaši Rīgas līcī. Lai arī atsevišķos gados ūdens ekoloģiskā kvalitāte ir vērtēta kā vidēja, Gaujas upes lejtecē nav novērota eitrofikācijas būtiska ietekme. Savukārt Rīgas līča rietumu piekrastē situācija ir citāda. Projekta piekrastes teritorija, upju ietekmes ūdensobjektā dēļ (notiek upju ienesto ūdeņu sajaukšanās), tiek vērtēta kā pārejas ūdens objektam (starp saldūdeni un jūras ūdeni). Saskaņā ar pēdējo novērtējumu esošās biogēnu (N un P) koncentrācijas norāda, ka netiek sasniegts labs ekoloģiskais stāvoklis.²³ Iemesls tam ir biogēnu piesārņojuma slodze, ko rada Lielupes un Daugavas upju baseini un kura ar straumēm tiek atnesta arī uz Rīgas līča austrumu

²³ Gaujas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plāns un plūdu riska pārvaldības plāns 2022.-2027. gadam. 377 lpp. Rīga, Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs (2023).

piekrasti. Turklāt ietekmi rada arī jūras uzkrātā (iekšējā) slodze un jūras ekosistēmas lielā inerce.

Eitrofikācijas problēmas var ietekmēt arī peldvietu ūdeņu kvalitāti, vasaras laikā izraisot zilaļģu ziedēšanu. 2024.gadā piesārņojums ar zilaļģēm ir bijis epizodiski konstatēts Lielā Baltezera, Alderu un Dzirnezeru peldvietās.

1.2.2. Zveja

Zivju resursu pieejamību Latvijā piekrastē vērtē Pārtikas drošības, dzīvnieku veselības un vides zinātniskais institūts "BIOR". Gaujas upē tiek veikts zivju faunas monitorings (dažādas uzskaites un novērtējumi) šim mērķim pieejamo resursu limitos. Konkrēts novērtējums par zvejas ietekmi uz Gaujas upju ekosistēmu netiek veikts.

Piekrastes reņģu zvejas ietekmes novērtējums tiek vērtēts kopējam Rīgas liča krājumam, tāpēc atsevišķi projekta teritorijas uzņēmumu un projekta teritorijā veiktās zvejniecības ietekmi uz zivju resursiem nav iespējams novērtēt. Reņģes krājums Rīgas līcī kopš 2004. gada līdz 2023.gadam ir pieaudzis un krājuma stāvoklis atrodas bioloģiski drošās robežās. Krājuma pieauguma pamatā ir ražīgas paaudzes pēdējos gados un attiecīgi ilgtspējīgi zvejas mirstības rādītāji.

1.2.3. Fiziskie pārveidojumi

Fiziskie jeb hidromorfoloģiskie pārveidojumi upē izpaužas ar gultnes dabiskuma, krastu dabiskuma un ūdens plūsmas dabiskuma izmaiņām, kas maina upes funkcionalitāti un nosaka izmaiņas upē mītošo organismu sastāvā un tās ekoloģiskās kvalitātes pasliktināšanos. Tipiskākās hidromorfoloģiskās izmaiņas izraisošās darbības ir:

- upes gultnes pārveidošana – taisnošana, regulāra padziļināšana;
- ūdens ieguve vai tā novadišana pa citu maršrutu (regulēšana), kas saistīta ar specifisku ūdens izmantošanu, upes uzpludināšana, ūdens plūsmas režīma izmaiņšana;
- krastu struktūras izmaiņšana;
- upes dambēšana, kas izraisa sedimentu transportēšanas un zivju migrācijas pārtraukumu.

Gaujas upes lejtece ir izveidoti 4 polderi (Carnikavas, Carnikavas- Salas, Ādažu un Eimura-Mangaļu polderi) un 8 aizsargdambji (sk. tabulu 2), lai pasargātu teritorijas no applūšanas un mazinātu plūdu radītās ietekmes. To ietekme uz ūdens ekosistēmas ekoloģisko kvalitāti nav novērtēta.

Tabula 2. Pretplūdu aizsargdambji projekta teritorijā

Dambis	Dambju kopējais garums, km
Carnikavas centra poldera aizsargdambis	2.8
Carnikavas - Salas poldera aizsargdambis	3.3
Siguļu aizsargdambis	2.9
Lidums-2 aizsargdambis	0.7
Ādažu centra poldera aizsargdambis	5.5
Laveru poldera aizsargdambji	2.0
Poču - Jaunzemnieku aizsargdambis	0.4
Pārgaujas dambji	0.8

Viens no būtiskiem šķēršļiem, kas ietekmē ekosistēmas, tais skaitā zivju migrācijas iespējas ir HES darbība. Katrīndzirnavu HES uz Lojas upes ir atzīts starp TOP70 Latvijas šķēršļiem, kam ir būtiska negatīva ietekme uz zivju migrāciju²⁴.

2024.gadā Pasaules Dabas Fonds sadarbībā ar uzņēmumiem “Jāņa sēta”, “Saldūdeņu risinājumi” un Pārtikas drošības, dzīvnieku veselības un vides zinātnisko institūtu “BIOR” veica zivīm bīstamo caurteku identificēšanu Gaujas sateces baseinā. Projekta tika apsekotas 98 caurtekas, no kurām 69 ir zem ceļiem, atlikušie 29 punkti visbiežāk ir uz upes uzpludināti dīķi ar hidrotehniskām būvēm²⁵.

1.2.4. Klimata pārmaiņas

Būtiskākie parametri, kā klimatu pārmaiņas ietekmē projekta teritoriju ir saistīti at temperatūras un nokrišņu ietekmēm, kā arī jūras līmeņa celšanos. Informācija par Latvijas klimata pārmaiņu prognozēm pieejama:

https://klimats.meteo.lv/klimats_latvija/klimata_riks/

Temperatūra

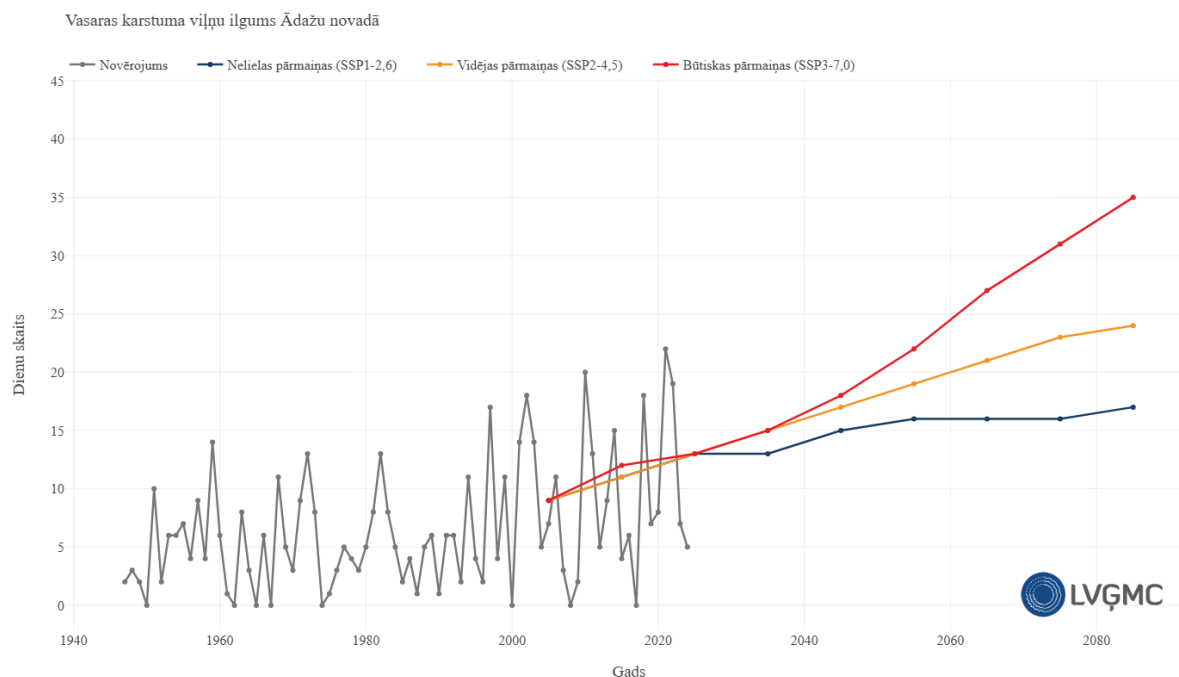
Saskaņā ar klimata pārmaiņu scenārijiem tiek prognozēti gada vidējās, kā arī sezonālie un diennakts maksimālās temperatūras pieaugumi. Temperatūras pieaugumi un it īpaši ilgstoši karstuma viļņi²⁶ (sk. 5.attēlu) var radīt ietekmi uz ūdeņu kvalitāti, jo pastiprinās eitrofikācijas procesi, kas var radīt zilaļģu ziedēšanu un ietekmi uz ūdenstūrisma un atpūtas iespējamām. Būtiski ir arī tas, ka tiek prognozēts, ka samazināsies dienu skaits, kad diennakts minimālā gaisa temperatūra zemāka nekā 0,0 grādi. Zemās temperatūras

²⁴ <https://bior.lv/lv/zinatniska-darbiba/petijumi/zivsaimniecibas-petijumi/izstradata-zivju-migracijas-iespeju-atjaunosanas-datu-baze/>

²⁵ <https://lv-pdf.panda.org/?236450/Noskaidrotas-20-zivim-neparvaramas-caurtekas-Gaujas-sateces-baseina>

²⁶ Karstuma viļņu ilgums - dienu skaits, kad vismaz 2 dienas pēc kārtas diennakts maksimālā gaisa temperatūra ir vismaz +27,0 grādi

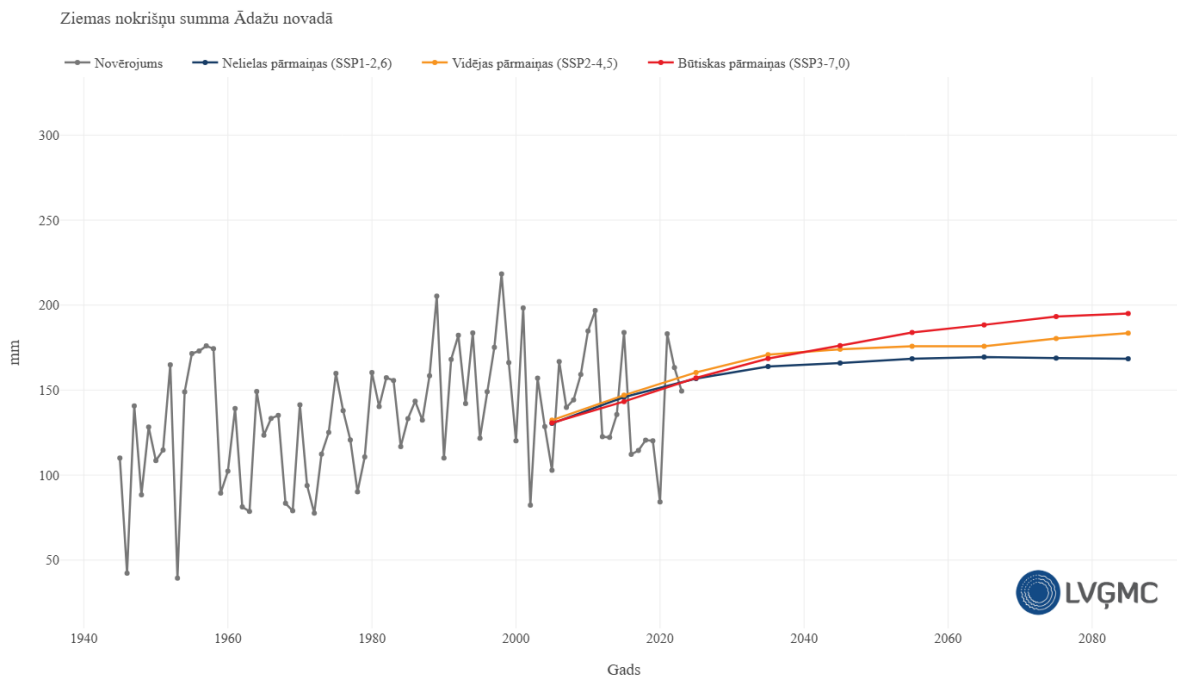
ir būtiskas, lai veidotos ledus sega un attiecīgi ledus kušanas procesi pavasarī, kas ietekmē upes ekosistēmas stāvokli un erozijas procesus piekrastē.

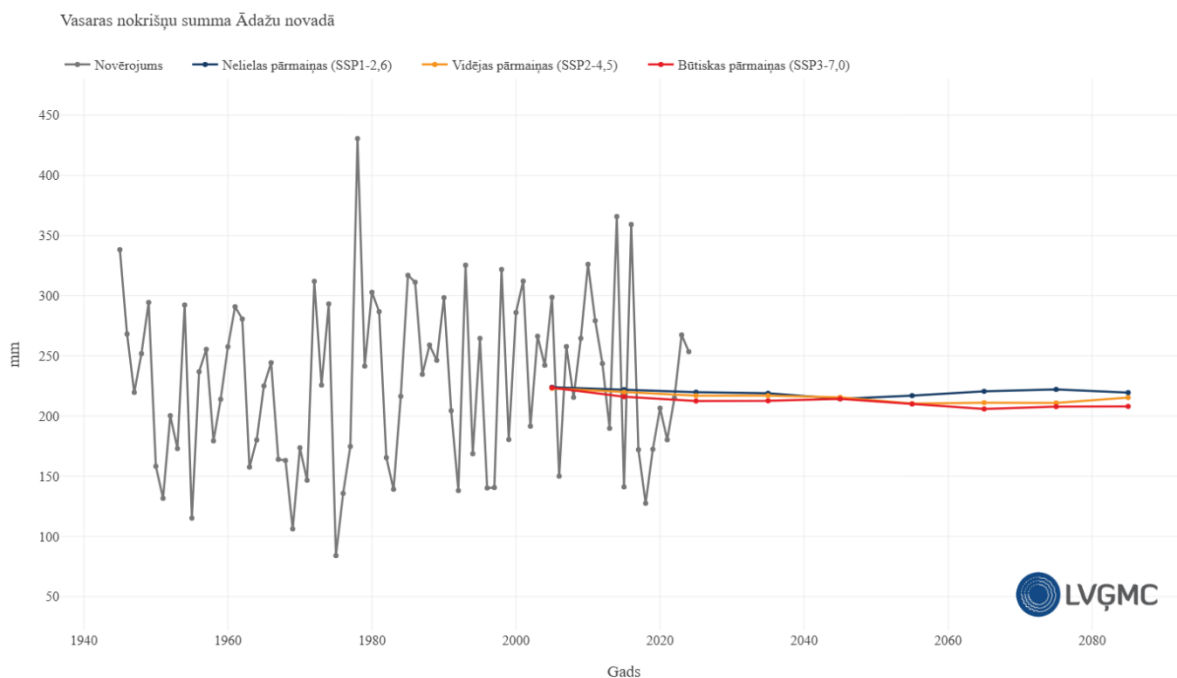
Attēls 5. Vasaras karstuma viļņu ilguma izmaiņas Ādažu novadā (avots: LVGMC).

Atmosfēras nokrišņi

Atmosfēras nokrišņu daudzuma izmaiņas ietekmē ūdens līmeņa celšanos upēs. Intensīvu lietavu gadījumos ūdens līmenis ne tikai ceļas upēs, bet arī rada teritoriju applūšanu pilsētvidē. Klimatu pārmaiņu rezultātā tiek prognozēts, ka nokrišņu daudzums pieaugs ziemas (6.attēls) un pavasara sezonā, savukārt vasaras (7.attēls) un rudens sezonā tiek prognozēta nemainīga nokrišņu apjoma tendence.

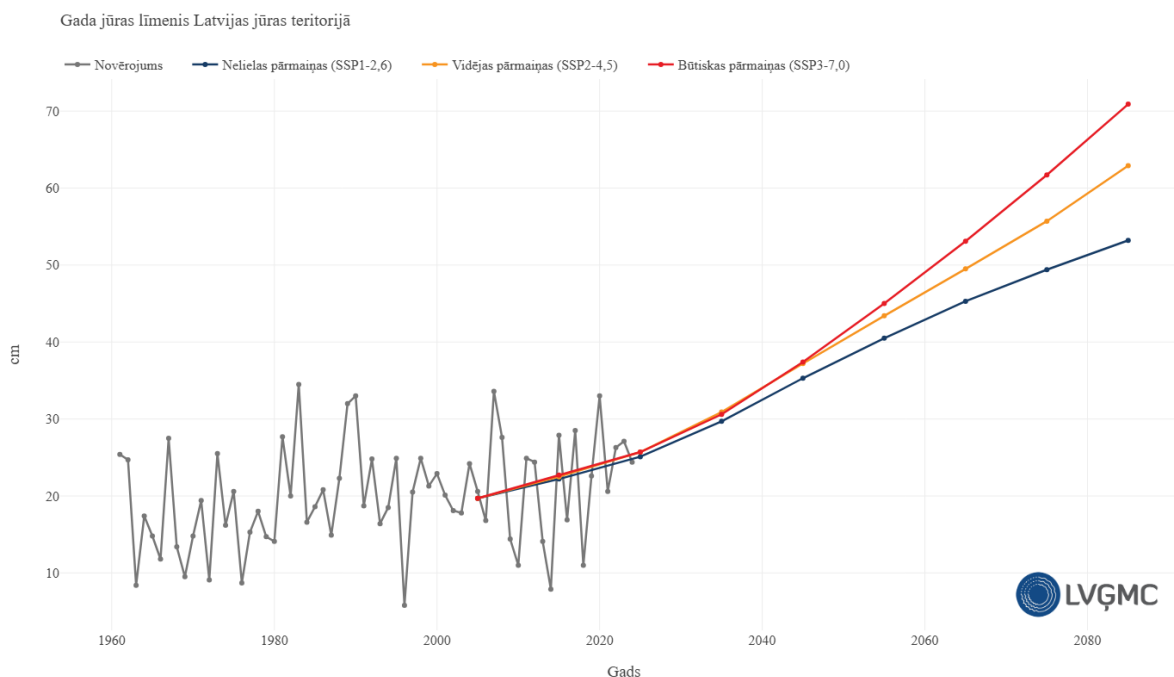
Attēls 6. Ziemas nokrišņu daudzuma tendences Ādažu novadā (avots: LVĢMC)

Attēls 7. Vasaras nokrišņu daudzuma tendences Ādažu novadā (avots: LVĢMC)

Jūras līmeņa celšanās

Jūras līmeņa celšanās tiek prognozēta visā Latvijas jūras teritorijā. Tiek sagaidīts, ka tā līmenis līdz 2100.gadam varētu būtiski celties, kas noteikti atstās ietekmi uz piekrastes erozijas un izmaiņām Gaujas lejtecē.

Attēls 8. Vidējais gada jūras līmenis Latvijas augstumus sistēmā (avots: LVGMC)

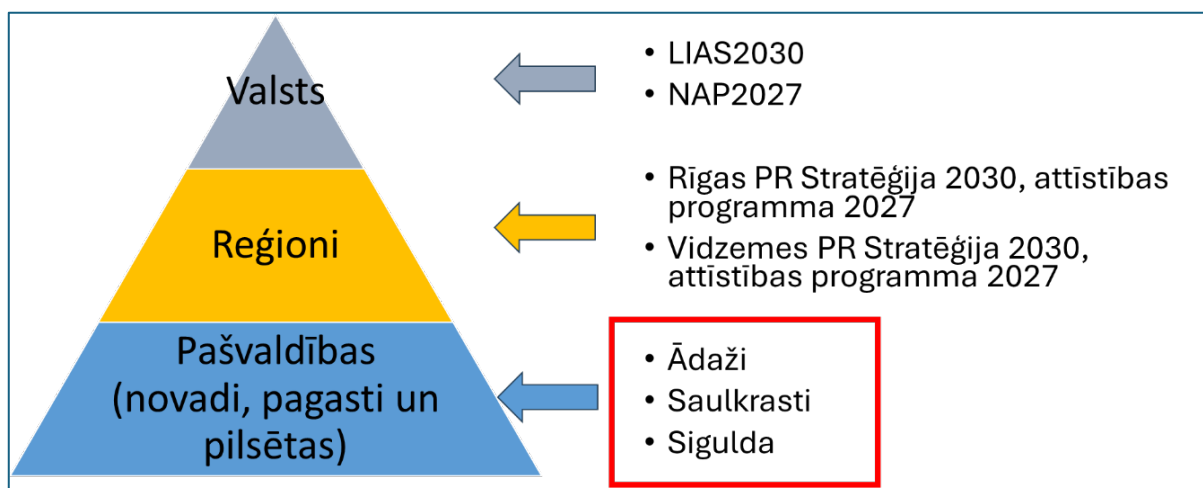
2. GAUJAS LEJTECE ESOŠAJOS ATTĪSTĪBAS POLITIKĀS

2.1. Vispārīgs pārskats

Ūdens resursu izmantošanas un aizsardzības jautājumi ir adresēti gan teritoriju attīstības politikas un izmantošanas plānošanas dokumentos, gan tematiskajos plānošanas dokumentos. Latvijas normatīvie akti, kas ir saskaņoti ar Eiropas normatīvajiem aktiem un starptautiskām konvencijām, konkrētajās jomās var noteikt pienākumus un ierobežojumus ūdens resursu izmantošanā.

Latvijā attīstības politikas un teritorijas attīstības plānošanas dokumentu hierarhija un veidi noteikti Attīstības plānošanas sistēmas likumā²⁷. Attīstības plānošanas dokumentus izstrādā nacionālā, reģionālā un vietējā līmenī. Ūdens resursu izmantošanas aspekti ir vairāk vai mazāk noteikti gan attīstības politikas, gan teritorijas plānošanas dokumentos.

²⁷ <https://likumi.lv/ta/id/175748-attistibas-planosanas-sistemas-likums>

Attēls 9. Teritorijas plānošanas dokumentu hierarhija Latvijā

Tematiski ūdens resursu izmantošanas jautājumi ir risināti daudzos nozaru politikas dokumentos: Latvijas Kopējās lauksaimniecības politikas stratēģiskais plāns, Zivsaimniecības attīstības programmā, Upju baseinu apsaimniekošanas plānos, Plūdu pārvaldības plānos, Jūras vides aizsardzības pasākumu programmā; Dabas apsaimniekošanas plānos, Tūrisma attīstības stratēģijās un plānos.

Nozīmīgs faktors ir tam, ka projekta teritorija atrodas dabas parkā “Piejūra”, kur ir spēkā attiecīgie nozares normatīvie regulējumi un apsaimniekošanas nosacījumi. Turklāt projekta teritorijas ūdeņi - Gauja un piekrastes ūdeņi - ir publiski ūdeņi saskaņā ar Civillikumu un to valdītāji ir noteikti saskaņā ar Zemes pārvaldības likumu. Projekta teritorija ir arī noteikta kā nacionālās nozīmes plūdu riska teritorija, tādejādi ir plānoti attiecīgi plūdu riska pārvaldības pasākumi.

Zemāk sniegtais pārskats sniedz kopsavilkumu par svarīgiem aspektiem, kas saistīti ar Gaujas lejteces attīstības iespējām un nosacījumiem.

Ūdens, dabas un vispārīgie teritorijas plānošanas, izmantošanas un apbūves noteikumi ir noteikti gan Latvijas normatīvajos aktos. Latvijas normatīvie akti pārnes Eiropas Savienības direktīvu prasības, gan starptautisko saistību (piemēram, Helsinku Konvencijas un to rekomendāciju) prasības, kā arī liek īstenot attiecīgās Eiropas Savienības regulas. Normatīvo aktu prasības attiecībā uz ūdeņu pārvaldību šajā dokumentā nav aprakstītas.

2.2. Ūdens resursu aizsardzība Baltijas jūras reģionā

Helsinku Konvencijas ietvaros Baltijas jūras reģiona valstis īsteno Baltijas jūras Rīcības plānu, kas tika aktualizēts 2021.gadā²⁸. Plāna uzdevums ir sasniegt labu Baltijas jūras stāvokli. Plāns aptver 199 rīcības. Latvijā plāna ieviešanu koordinē Viedās administrācijas un reģionālās attīstības ministrija un Klimata un enerģētikas ministrija.

²⁸ <https://helcom.fi/baltic-sea-action-plan/>

HELCOM rekomendācijas²⁹ tiek ieviestas, tās iestrādājot attiecīgos Latvijas normatīvos aktos vai politikas plānošanas dokumentos.

2.3. Ūdens resursi valsts līmeņa attīstības dokumentos

Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2030 (Latvija2030)

Latvija2030 prioritātei “Daba kā nākotnes kapitāls” noteiktais mērķis ir Latvijai kļūt par ES līderi dabas kapitāla saglabāšanā, palielināšanā un ilgtspējīgā izmantošanā. Līdzās dabas kapitālam stratēģijā ir iekļauta prioritāte Latvijas vietas kapitāls, kur viens no izvirzītajiem mērķiem ir saglabāt Latvijas savdabību - daudzveidīgo dabas un kultūras mantojumu, tipiskās un unikālās ainavas.

Nacionālās attīstības plāns 2027.gadam (NAP2027)

NAP2027 vadmotīvs ir “Paradumu maiņa – ceļš uz attīstību!”. NAP2027 ir noteikti četri stratēģiskie mērķi: 1) produktivitāte un ienākumi, 2) vienlīdzīgas iespējas, 3) sociālā uzticēšanās un 4) reģionālā attīstība. NAP2027 stratēģiskie mērķi tiek īstenoti caur sešām prioritātēm un tām pakārtotajiem rīcību virzieniem un uzdevumiem.

Prioritāte “Kvalitatīva dzīves vide un teritoriju attīstība” ietver mērķi “Dzīves vides kvalitātes uzlabošana līdzsvarotai reģionu attīstībai”, kur rīcības virziens “Daba un vide – “Zaļais kurss”” izvirza divus projekta tvērumam vistiešāk attiecināmus rīcības mērķus:

- [258] Bioloģiskās daudzveidības saglabāšana, kas balstīta zinātniskajos pētījumos, līdzsvarojot ekoloģiskās, ekonomiskās un sociālās intereses.
- [259] Īstenota vides, ilgtspējīgas dabas resursu apsaimniekošanas un enerģētikas politika, kas balstīta uz taisnīgumu un savstarpējo uzticēšanos, sabiedrības atbalstu dabas un klimata aizsardzības pasākumiem, nosakot skaidrus un atklātus valsts un iedzīvotāju sadarbības modeļus un iesaistīšanos lēmumu pieņemšanā.

NAP2027 arī uzsver šādus svarīgus aspektus:

[268] Sabiedrības pieaugošā vēlme intensīvāk izmantot dabas kapitālu ir laikus līdzsvarojama ar bioloģiskās daudzveidības aizsardzības pasākumiem, oglekļa dioksīda piesaistes saistību izpildi un jaunākajām zinātniskajām atziņām par dabas resursu ilgtspējīgu un efektīvu izmantošanu. Lai līdzsvarotu saimniecisko darbību, sabiedrības sociālās intereses, oglekļa dioksīda piesaistes saistību izpildi un bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu dabas kapitāla ilgtspējīgā apsaimniekošanā, šajā plānošanas periodā sabiedrībai jāvienojas par aizsargājamām dabas vērtībām un to platībām līdzsvarā ar tām dabas kapitāla sniegtajām reģionālās attīstības iespējām, kas būtiskas lauku teritoriju nodarbinātības saglabāšanā, vienlaikus paredzot taisnīgas kompensāciju mehānismus par aizsargājamo teritoriju un vērtību saglabāšanu.

²⁹ <https://helcom.fi/helcom-at-work/recommendations/valid-recommendations/>

[270] Antropogēnā piesārņojuma samazināšana ir sabiedrības atbildīga rīcība, lai mazinātu apkārtējās vides piesārņojumu. Tā ir iespēja mainīt ekonomikas paradigmu, veidot jaunu, klimatneitrālu ekonomiku, izmantojot pieejamos vai radot jaunus tehnoloģiskos risinājumus ekonomikas dažādošanai, atkārtoti izmantojot atkritumus kā izejvielas, kā arī nodrošinot sabiedrības un vides veselību.

Vides politikas pamatnostādnes 2021.-2027. gadam ir vides aizsardzības nozares vidēja termiņa politikas plānošanas dokuments. Tas izstrādāts atbilstoši Latvijas Nacionālajā attīstības plānā 2021.-2027. gadam (NAP2027) noteiktajām prioritātēm un Eiropas Zaļā kursa stratēģiskiem mērķiem.

Ūdens pārvaldība un apsaimniekošana ir viena no vides politikas jomām. Tai izvirzīti četri apakšmērķi – plūdu riska un erozijas samazināšana, droša ūdens resursu izmantošana, nelietderīga patēriņa samazināšana un dūņu lietderīgas izmantošanas palielināšana, kā arī piesārņojuma samazināšana virszemes ūdeņos un jūras vidē. Politikas dokumentā uzskaitīti pasākumi un rezultatīvie rādītāji minēto mērķu sasniegšanai.

2.4. Ūdens resursu izmantošana plānošanas reģionu dokumentos

Plānošanas reģioni, kas izveidoti saskaņā ar Reģionālās attīstības likumu, nodrošina reģiona attīstības plānošanu, koordināciju, pašvaldību un citu valsts pārvaldes iestāžu sadarbību. Projekta teritorija ir daļa no Rīgas plānošanas reģiona (Ādažu un Siguldas novadi) un Vidzemes plānošanas reģiona (Saulkrastu novads). Aktuālie plānošanas dokumenti ir virzīti gan uz tūrisma, gan vides attīstību. **Abi reģioni izceļ Gaujas senlejas un jūras piekrastes nozīmi dabas un kultūras mantojuma saglabāšanā, gan ūdeņu resursu tūrisma attīstībā.**

Tabula 3. Rīgas plānošanas reģiona plānošanas dokumenti

RĪGAS PLĀNOŠANAS REĢIONA ILGTSPĒJĪGAS ATTĪSTĪBAS STRATĒGIJA 2030	PRIORITĀTE 3 STARPTAUTISKI KONKURĒTSPĒJĪGS REĢIONS UN PRODUKTI - RV 3.5. Kompleksa reģionāla mēroga tūrisma piedāvājuma veidošana (Piedāvājuma kartēšana, maršrutu izstrāde, infrastruktūras savienošana, ...) - RV 3.7. Izcilu vides sektora pakalpojumu un produktu attīstības atbalsta aktivitāšu veikšana reģionā PRIORITĀTE 7 KLIMATNOTURĪBA, DABAS VIDE UN ENERĢĒTIKA - RV 7.4. - Dabas resursu aizsardzība, kā arī kvalitātes uzlabošana RĪGAS REĢIONA KOMPLEKSI ATTĪSTĀMIE PROJEKTI UN VIETAS - rekreācijas, tūrisma un vides attīstības un aizsardzības infrastruktūra Rīgas jūras līča piekrastē, Daugavas un Gaujas ielejās un pieguļošajās teritorijās.
RPR ATTĪSTĪBAS PROGRAMMA 2022-2027	PRIORITĀTE 3 STARPTAUTISKI KONKURĒTSPĒJĪGS REĢIONS UN PRODUKTI

	- RV 3.5. Kompleksa reģionāla mēroga tūrisma piedāvājuma veidošana (Piedāvājuma kartēšana, maršrutu izstrāde, infrastruktūras savienošana, ...) - RV 3.7. Izcilu vides sektora pakalpojumu un produktu attīstības atbalsta aktivitāšu veikšana reģionā PRIORITĀTE 7 KLIMATNOTURĪBA, DABAS VIDE UN ENERĢĒTIKA - RV 7.4. Dabas resursu aizsardzība, kā arī kvalitātes uzlabošana
RPR ATTĪSTĪBAS PROGRAMMA 2022-2027 Rīcības plāns	- Ietver astoņas rīcības (Aktivitātes un projekti), kas mērķētas uz kompleksa reģionāla mēroga tūrisma piedāvājuma veidošanu (RV 3.5) - Ietver četras rīcības, tai skaitā publisku objektu izveide SIA "Rīgas meži" piederošajās teritorijās - Reģionā ietilpstošo Gaujas, Daugavas un Lielupes Upju baseinu apgabalu apsaimniekošanas un plūdu riska pārvaldības plānu īstenošana, preventīvu pasākumu veikšana. (RV 7.1.) - Ilgspējīgas dabas taku, parku un rekreācijas zonu un aktīvā tūrisma maršrutu vietu apsaimniekošana, vienlaikus nodrošinot bioloģiskās un ainavu daudzveidības aizsardzību un vērtības celšanu. (RV 7.4.6.)

Tabula 4. Vidzemes plānošanas reģiona plānošanas dokumenti

VIDZEMES PLĀNOŠANAS REĢIONA ILGTSPĒJĪGAS ATTĪSTĪBAS STRATĒGIJA 2030	IAS6: Vietu pievilcība: Saglabāt un attīstīt Vidzemes savdabīgo kultūrtelpu Telpiskās attīstības perspektīvā nodalītās funkcionālās telpas: - Vidzemes piekraste, iekšējie ūdeņi, upes un to ielejas; - Tūrisma attīstības teritorijas Stratēģija ietver vadlīnijas un risinājumus attiecīgajām funkcionālajām telpām.
VIDZEMES PLĀNOŠANAS REĢIONA ATTĪSTĪBAS PROGRAMMA 2022 – 2027	Mērķis 1: Saglabāt un gudri apsaimniekot dabas ekosistēmas un resursus. T1. Dabas kapitāls RV1 Dabas resursu aizsardzība, bioloģiskās daudzveidības saglabāšana un gudra apsaimniekošana RV2 Iedzīvotāju iesaiste dabas kapitāla apsaimniekošanā RV3 Vides infrastruktūras pārvaldība T2. Dabas un kultūras mantojums RV1 Kultūras un dabas mantojuma ilgtspējīga izmantošana un pārvaldība RV2 Kultūrvides attīstība Programma ietver arī konkrētus uzdevumus katram rīcības virzienam

	Mērķis 2: Uzlabot cilvēku dzīves kvalitāti. T5. Ilgtspējīga dzīves vide un mājokļi RV2 Ilgtspējīgas dzīves vides attīstība d) Attīstīt un uzlabot publiskās ārtelpas t.sk. rekreācijas un tūrisma attīstībai Tūrisma aspekti ir iekļauti dažādos uzdevumos pie visiem četriem attīstības programmas mērķiem
VIDZEMES PLĀNOŠANAS REĢIONA RĪCĪBAS PLĀNS 2022-2027	Katram no augstāk minētiem virzieniem un uzdevumiem ir noteiktas virkne rīcības

2.5. Ūdens resursu izmantošana novadu teritoriju attīstības politikās

Projekta teritorijas ūdens resursu izmantošanas attīstības kontekstā ir padziļināti analizēti vietējie attīstības politikas un teritorijas attīstības dokumenti, kurus ir pieņēmušas Ādažu, Saulkrastu un Siguldas novadu pašvaldības.

Tabula 5. Analizētie stratēģiskie un plānošanas dokumenti pa novadiem

Ādažu novads	Siguldas novads	Saulkrastu novads	Jūras Zeme
Ādažu novada tūrisma un rekreācijas attīstības plāns 2024.-2027	Siguldas novada attīstības programma 2021.-2027.	Saulkrastu attīstības programma 2021.-2027.	Sabiedrības virzītas vietējās attīstības stratēģija 2023.-2027.gadam Ādažu un Saulkrastu novadam
Ādažu novada attīstības programma 2021.-2027	Siguldas novada attīstības programma 2021.-2027. Rīcības plāns	Saulkrastu attīstības programma 2021.-2027. Rīcības plāns	-
Ādažu novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2013. - 2037. gadam	Siguldas novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2021.-2045.gadam	Saulkrastu novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2021.-2034.gadam	-
Rīcības plāns gala redakcija Ādažu un Carnikavas pagastiem	-	Saulkrastu novada teritorijas plānojums	-
Ādažu novada Teritorijas plānojums	-	-	-
Carnikavas novada teritorijas plānojums 2018. – 2028.gadam	-	-	-

Gaujas lejteces attīstība Ādažu novadā

Gaujas upe Ādažu novadā ieņem ne tikai dabas, bet arī kultūrvēsturisku un stratēģisku nozīmi. Šī teritorija, kur upe sasniedz savu ieteku Rīgas jūras līcī, veido vienu no ainaviskākajiem un ekoloģiski daudzveidīgākajiem posmiem visā Gaujas garumā. Īpaši izceļama ir Carnikavas apkārtnē, kas kļuvusi par nozīmīgu pieturas punktu tūristiem, dabas vērotājiem un ūdens tūrisma entuziastiem.

Ādažu novada attīstības dokumentos Gauja tiek skatīta kā centrālais dabas tūrisma un ainaviskās pieredzes veidošanas kodols. Teritorija pie Gaujas grīvas ir daļa no Natura 2000 aizsargājamā tīkla un atrodas dabas parka "Piejūra" teritorijā. Pašvaldība šeit plāno turpināt labiekārtot piekļuves punktus, pastaigu un velotakas, kā arī veicināt informācijas pieejamību par dabas vērtībām.

Īpašu uzmanību pievērš arī Gaujas promenādes attīstībai, kas jau šobrīd kalpo kā iecienīta vieta pastaigām, riteņbraukšanai un dabas vērošanai. Turpmākajos gados paredzēta šīs promenādes paplašināšana, savienojot to ar citām tūrisma vietām novadā, tādējādi veidojot loģisku un pieejamu tūrisma infrastruktūras tīklu.

Viens no būtiskiem akcentiem ir arī ūdens tūrisma attīstība, īpaši laivošanas iespēju uzlabošana. Ādažu novadā šobrīd pastāv potenciāls izveidot un sakārtot laivu pietātnes pie Kadagas un Carnikavas, kas ļautu efektīvāk izmantot Gauju kā ūdens tūrisma maršrutu. Pašvaldība arī paredz sadarbību ar citām Gaujas krastos esošajām pašvaldībām, lai izveidotu kopīgu, caurlaivojamu un informatīvi aprīkotu maršrutu.

Gaujas nozīme novadā ir arī kultūrvēsturiska. Pie upes atrodas vēsturiskas zvejniecības vietas, tostarp Carnikavas nēģu ceplis, kas saglabā tradīcijas un piesaista gan vietējos, gan ārvalstu viesus. Šīs vietas ir ne tikai tūrisma objekti, bet arī vietējās identitātes daļa, kas tiek saglabāta un interpretēta arī mūsdienās.

Vienlaikus tiek strādāts arī pie videi draudzīgas tūrisma infrastruktūras attīstības, pielāgojot pieejas cilvēkiem ar kustību traucējumiem, uzstādot ekoloģiskās tualetes, atkritumu šķirošanas punktus un informācijas standus vairākās valodās. Plānos ir arī dabas izglītības programmu ieviešana sadarbībā ar skolu tīklu un nevalstiskajām organizācijām.

Apkopojot, Gaujas upes attīstība Ādažu novadā tiek virzīta uz ilgtspējīgu, pieejamu un kvalitatīvu tūrisma vidi, kur tiek līdzsvarotas dabas aizsardzības prasības ar cilvēku vēlmi aktīvi un izzinoši piedzīvot Gaujas upes posmu Ādažu pašvaldības teritorijā.

Teritorijas raksturojums ap Gaujas upi Ādažu novadā

Izvērtējot spēkā esošo³⁰ Ādažu novada teritorijas plānojumu, tā grafiskās kartes, kā arī analizējot teritorijas funkcionālo zonējumu un izmantošanas veidus, var secināt, ka Gaujas upes apkārtnē raksturīgs šāds teritorijas zonējums:

³⁰ Piezīme: Pēc 2021. gada 1. jūlija administratīvi teritoriālās reformas jaunizveidotajā Ādažu novada administratīvajā teritorijā, kas sastāv no Ādažu pilsētas, kā arī Ādažu un Carnikavas pagastiem, līdz jaunā teritorijas plānojuma izstrādei, spēkā ir [Ādažu novada teritorijas plānojums](#) un [Carnikavas novada teritorijas plānojums 2018.-2028.gadam](#).

- Dabas un apstādījumu teritorija (DA)

Teritorijas galvenais mērķis ir dabas un apstādījumu saglabāšana, nodrošinot to funkcionālu izmantošanu sabiedrības interesēs. Atļauta tūrisma, atpūtas un kultūras iestāžu apbūve, ja tā pamatota ar detālplānojumu. Upju ielejās aizliegta eroziju veicinoša darbība. Publiski pieejamo pludmaļu teritorijās pieļaujama tikai tādu objektu būvniecība, kas paredzēti pludmales apkalpošanai (sanitārais mezgls, pārgērbšanās kabīnes, soliņi, atkritumu urnas u.tml.).

Prasības dabas teritoriju (DA) izmantošanai:

- Pašvaldība, izdodot saistošos noteikumus, nosaka publisko ūdenstilpju ekspluatācijas (apsaimniekošanas) noteikumus, kuros tiek paredzēta attiecīgās ūdenstilpes apsaimniekošanas kārtība, attīstība un aizsardzība, nodrošinot atbilstošu ūdens kvalitāti un nosakot saimnieciskās darbības veicēju (īpašnieku un nomnieku) pieļaujamās darbības ūdenstilpē un krastmalas teritorijā.

- Teritorijas izmantošanā un apsaimniekošanā jāievēro Gaujas baseina apgabala un Daugavas baseina apgabala apsaimniekošanas plānos noteiktie Pamata pasākumi un Papildus pasākumi, kas īstenojami visas Latvijas mērogā un konkrētos Gaujas baseina apgabala un Daugavas baseina apgabala ūdensobjektos Pašvaldības teritorijā.

- Dabas un apstādījumu teritorija (DA1)

Šī teritorijas zona ietver dabiskas, ierobežotas pieejamības teritorijas – palieņu pļavas, mežus, ūdensmalas un aizsargjoslas. Atļauta nelielu palīgbūvju būvniecība (piemēram, laivu novietnes, pirtis), kas saistītas ar ūdensobjektu izmantošanu. Upju nogāzēs aizliegts veikt darbības, kas veicina eroziju vai apdraud reljefu.

- Dabas un apstādījumu teritorija (DA3)

Šī ir sabiedrībai pieejama dabas teritorija, kas ietver parkus, pludmales, peldvietas, takas un labiekārtotas apzaļumotas zonas. Atļauts veidot zaļās autostāvvietas, sezonālas kafejnīcas, terases, laivu piestātnes un citus rekreācijas objektus. Labiekārtojums jāveido, ievērojot kultūrvēsturiskās ainavas īpatnības un saskaņojot ar VKPAI un Pašvaldības būvvaldi.

- Mežu teritorija (M)

Šajā zonā galvenais uzdevums ir nodrošināt mežu ilgtspējīgu attīstību, saglabājot to ekoloģiskās, saimnieciskās un sociālās funkcijas. Kā papildus izmantošanas veids atļauta tūrisma un atpūtas iestāžu apbūve, taču tā jāīsteno tikai ar detālplānojumu, izvērtējot ietekmi uz vidi un ainavu.

- Ūdeņu teritorija (Ū)

Šī zona aptver upes, ezerus un to piegulošās teritorijas, nodrošinot to ilgtspējīgu izmantošanu rekreācijai, transportam un vides aizsardzībai. Apbūvei, kas saistīta ar ūdensobjektiem (piemēram, peldvietas, glābšanas stacijas, piestātnes), nepieciešams detālplānojums vai būvprojekts ar publisku apspriešanu. Motorizēto ūdens

transportlīdzekļu izmantošana aizliegta īpaši aizsargājamās teritorijās un peldvietu zonās, ievērojot dabas aizsardzības plānos noteiktos ierobežojumus.

Ādažu novada Āņu ciemam ir izstrādāti 2 detālplānojumi „Jaunstempji”, kad. apz. 8044 012 0087 41 un „Jaungoži”, kad. apz. 8044 012 0087, ietverot blakus esošo pašvaldības ceļu (ielu) un valsts autoceļu.

Papildus tika izvērtēts arī spēkā esošais Carnikavas pagasta teritorijas plānojums, analizējot tā noteikto zonējumu un teritorijas izmantošanas nosacījumus attiecībā uz Gaujas upes piegulošajām teritorijām un to izmantošanas ierobežojumiem.

Gaujas attīstība Siguldas novadā

Gaujas ieleja Siguldas apkārtnē ir vēsturiski nostiprinājusies kā valsts nozīmes tūrisma galamērķis, kur daba, kultūra un aktīvā atpūta savijas vienotā pieredzē. Upe ir ne tikai vizuāli iespaidīga, bet arī funkcionāli svarīga – tā kalpo kā pamats ūdenstūrisma, pārgājienu un velo maršrutiem, kā arī kultūrvēsturisko vietu savienojumiem.

Siguldas novads stratēģiski darbojas pie Gaujas kā tūrisma koridora attīstības, veidojot savienojumus ar citām pašvaldībām un stiprinot kopīgu zīmolu – “Enter Gauja”. Tas ietver mērķtiecīgu maršrutu un infrastruktūras attīstību no Cēsu novada līdz pat jūrai, caur Siguldu, Sēju un Ādažiem.

Svarīga loma tiek piešķirta arī ūdenstūrisma attīstībai, kur īpaši tiek izcelta Murjāņu un Sējas pagasta teritorija. Šīs vietas kalpo kā sākumpunkti laivošanai, un pašvaldība plāno izveidot vai uzlabot laivu piestātnes, atpūtas vietas, informatīvos standus un drošības norādes. Teritorijā tiek veicināta aktīvā tūrisma infrastruktūra – marķētas pārgājienu takas, velomaršruti un dabas izziņas objekti.

Vienlaikus tiek strādāts pie mazāk zināmu vietu popularizēšanas, lai līdzsvarotu apmeklētības intensitāti un mazinātu slodzi uz pārpildītajiem tūrisma punktiem. Sējas pagasts ar tā plašajām pļavām, mežiem un stāvkrašiem pie Gaujas tiek iezīmēts kā nākotnes klusās atpūtas un ekotūrisma zona, ar mērķi piedāvāt dabas vērošanu, putnu novērošanu un mierīgu atpūtu.

Siguldas novada attīstības vīzija paredz, ka Gaujas upe kalpo ne tikai kā dabas ass, bet arī kā savienojošs elements starp kultūru, izglītību, uzņēmējdarbību un iedzīvotāju labklājību. Pašvaldība īpaši uzsver ilgtspējīgas attīstības principus, kas paredz ne tikai tūrisma veicināšanu, bet arī bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu, dabas resursu atbildīgu izmantošanu un sabiedrības iesaisti.

Gaujas attīstība Saulkrastu novadā

Gauja ir viena no būtiskākajām dabas un kultūrvēsturiskajām vērtībām Saulkrastu novadā, kas sniedz plašas iespējas gan tūrisma, gan rekreācijas, gan ekonomikas attīstībai. Novada attīstības dokumentos Gauja ir iezīmēta kā nozīmīgs resurss, kura potenciāls jāizmanto ilgtspējīgi, vienlaikus saglabājot dabas bagātības un nodrošinot vietējiem iedzīvotājiem un viesiem kvalitatīvu atpūtas vidi.

Saulkrastu novada attīstības dokumentos īpaši uzsvērtā ūdenstūrisma veicināšana, paredzot pilnveidot ūdenstransporta nomas iespējas sadarbībā ar uzņēmējiem, attīstīt

un popularizēt jaunus ūdens tūrisma maršrutus, kā arī uzlabot nepieciešamo infrastruktūru – pieejas vietas pie upes, atpūtas un makšķerēšanas zonas. Līdz ar to Gauja kļūst par pievilcīgu galamērķi ne tikai laivotājiem un atpūtniekiem, bet arī makšķerniekiem, īpaši Gaujas posmā pie Murjāņiem, kas tiek izcelts kā perspektīvs attīstības virziens.

Vienlaikus dokumentos paredzēts, ka Gaujas attīstība būs cieši saistīta ar dabas aizsardzību un tiks ievēroti ilgtspējīgas apsaimniekošanas principi. Tā kā upe atrodas īpaši aizsargājamās dabas teritorijās, nepieciešams sabalansēt tūrisma pieaugumu ar ekoloģisko vērtību saglabāšanu. Tas nozīmē, ka infrastruktūras uzlabojumi un jaunu pakalpojumu ieviešana nedrīkst radīt pārslodzi, bet gan sekmēt dabas mantojuma pieejamību un izpratni par tā nozīmi.

Gaujas attīstība Saulkrastu novada stratēģiskos un plānošanas dokumentos ir skatāma arī plašākā reģionālā kontekstā – tā ir daļa no Vidzemes piekrastes un Gaujas baseina tūrisma piedāvājuma, kas veicina novada atpazīstamību un pievilcību investīciju piesaistei. Attīstot Gaujas infrastruktūru, plānots stiprināt novada konkurētspēju, piesaistīt vairāk atpūtnieku un vienlaikus radīt jaunas iespējas vietējiem uzņēmējiem.

Teritorijas raksturojums ap Gaujas upi Saulkrastu novadā

Saulkrastu novads ietver gan Saulkrastu pilsētu, gan lauku teritorijas, kurās nozīmīga ainaviskā un dabas vērtība ir Gaujas upe un tās pieguļošā ieleja. Teritorijas plānojums paredz līdzsvarot dabas aizsardzību, rekreācijas attīstību un esošās apbūves saglabāšanu.

Saulkrastu novada teritorijas plānojumā, nosakot virszemes ūdensobjektu aizsargjoslas, ir ņemtas vērā applūstošās teritorijas saskaņā ar Latvijas Valsts ģeoloģijas un meteoroloģijas centra (turpmāk – LVĢMC) datiem. Saskaņā ar Aizsargjoslu likumu³¹ ir noteikta Gaujas vides un dabas resursu aizsardzības aizsargjoslas teritorija lauku apvidos no Lejasciema līdz ietekai jūrā, uz kuru attiecas virszemes ūdensobjektu aizsargjoslas minimālais platums. Gaujai no Lejasciema līdz ietekai jūrā tā ir noteikta ne mazāk kā 500 metrus plata josla katrā krastā.

Saulkrastu novadā ir noteiktas teritorijas ar īpašiem noteikumiem. Šajās TIN teritorijās papildus funkcionālo zonu noteikumiem ir spēkā speciālie noteikumi teritorijas izmantošanai un apbūvei. Gar Gaujas upi ir noteikta Ainaviski vērtīga teritorija (TIN5). Šajā teritorijā aizliegta saimnieciskā darbība, kas samazina ainavas kultūrvēsturisko, ekoloģisko vai vizuālo vērtību, – darbības, kuru rezultātā notiek nevēlamas ainavas struktūras izmaiņas (nozīmīgu skatu punktu un skatu joslu aizsegšana ar kokiem, būtiska reljefa pārveidošana, ainavai neraksturīgu būvapjomu veidošana, vēja elektrostaciju izvietošana u.tml.).³²

³¹ <https://likumi.lv/ta/id/42348-aizsargjoslu-likums>

³² Saulkrastu novada teritorijas Plānojums (Redakcija 2.2.), Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi, https://geolatvija.lv/geo/tapis#document_31771

Lielāko daļu Gaujas upes piegulošās teritorijas veido Dabas un ainavu teritorijas (DA). Šajās zonās galvenais uzdevums ir saglabāt dabas vērtības un raksturīgo ainavu, tādēļ atļauta ierobežota darbība, piemēram, dabas tūrisms, gājēju un velo taku izveide. Jauna apbūve šeit parasti nav pieļaujama, izņemot gadījumus, kad nepieciešama neliela infrastruktūra dabas tūrisma nodrošināšanai.

Vietām pie Gaujas upes atrodas lauku apdzīvotās vietas (L). Šajās teritorijās pieļauta zemas intensitātes dzīvojamā apbūve, saimniecības ēkas un nelieli rekreācijas objekti, ievērojot dabas un ainavas aizsardzības prasības.

Pašas upes tuvumā noteiktas ūdens un piekrastes aizsargjoslas (ŪA, AJ), kas izveidotas saskaņā ar Aizsargjoslu likumu. Šajās teritorijās ir pieļaujama publiskās pieejas nodrošināšana, piemēram, peldvietu vai laivu piestātņu izveide.

Vietās, kur upes tuvumā plānotas vai jau pastāv atpūtas funkcijas, noteiktas rekreācijas teritorijas (R). Tās paredzētas kempingu, taku un piknika vietu izveidei vai uzturēšanai, ievērojot noteikumus par apbūves prasībām un iekļaušanos ainavā.

Gaujas attīstība “Jūras Zeme” Sabiedrības virzītās vietējās attīstības stratēģijā 2023.–2027. gadam

Gauja un tās piekrastes teritorija ieņem īpašu vietu biedrības “Jūras Zeme” Sabiedrības virzītās vietējās attīstības stratēģijā (SVVA) 2023.–2027. gadam, kas aptver Ādažu un Saulkrastu novadu teritorijas. Stratēģija īpašu uzmanību pievērš Gaujas upes ielejai un piekrastei, uzsverot tās nozīmi dabas, kultūras un tūrisma vērtību saglabāšanā un ilgtspējīgas attīstības veicināšanā.

Stratēģijas ietvaros paredzētas vairākas iniciatīvas, kas veicina vides un dabas vērtību saglabāšanu, nodrošinot Gaujas ielejas un piekrastes ilgtspējīgu izmantošanu. Tāpat stratēģija vērsta uz tūrisma attīstību, paredzot projektus, kas uzlabo piekļuvi Gaujas upes apkārtnē, tostarp veidojot un uzlabojot pārgājienu un velo maršrutus. Vienlaikus tiek atbalstītas vietējās iniciatīvas, kas saistītas ar Gaujas kultūras mantojuma saglabāšanu un popularizēšanu, stiprinot vietējo identitāti un sabiedrības iesaisti.

Stratēģijā paredzētais finansējums tiek vērsts vairākās attīstības jomās, tostarp infrastruktūras pilnveidošanai, lai nodrošinātu ērtu piekļuvi Gaujas dabas un kultūras objektiem, kultūras pasākumu rīkošanai vietējo tradīciju saglabāšanai, kā arī sabiedrības izglītošanai par Gaujas ekosistēmu un tās nozīmi, veicinot gan vides saglabāšanu, gan vietējās kopienas aktīvu iesaisti.

Kopumā stratēģija uzsver sabiedrības aktīvu līdzdalību un ciešu sadarbību ar vietējām kopienām, veidojot pamatu ilgtspējīgai Gaujas upes un tās piekrastes attīstībai, kas saglabā un pilnveido teritorijas dabas, kultūras un tūrisma vērtības.

2.6. Publisko ūdeņu izmantošana

Gauja un piekrastes ūdeņi ir publiskie ūdeņi saskaņā ar upe saskaņā ar Latvijas civillikuma 1 pielikumu, 10.punktu. Gauja ir arī upe, kur zvejas tiesības pieder valstij,

saskaņā ar Latvijas civillikuma III pielikumu (no Braslas upes ietekas līdz ietekai Rīgas jūras līcī).

Saskaņā ar Zemes pārvaldības likuma 15.pantu “Jūras piekrastes joslas un iekšzemes publisko ūdeņu pārvaldība”, pašvaldība ir Gaujas lejteces ūdeņu valdītājs. Saskaņā ar 2022.gada 15.novembra MK noteikumiem Nr.719 “Publisko ūdeņu nomas noteikumi” publiskie ūdeņi var tikt iznomāti.

Publisko ūdeņu izmantošanas un apsaimniekošanas kārtība ir noteikta Ādažu novadā ar saistošajos noteikumos³³. Saulkrastu novadā ir spēkā saistošie noteikumi par Saulkrastu novada pašvaldības pludmales un peldvietas lietošanu.³⁴ Taču pēdējie neattiecas uz Gaujas ūdeņu izmantošanu.

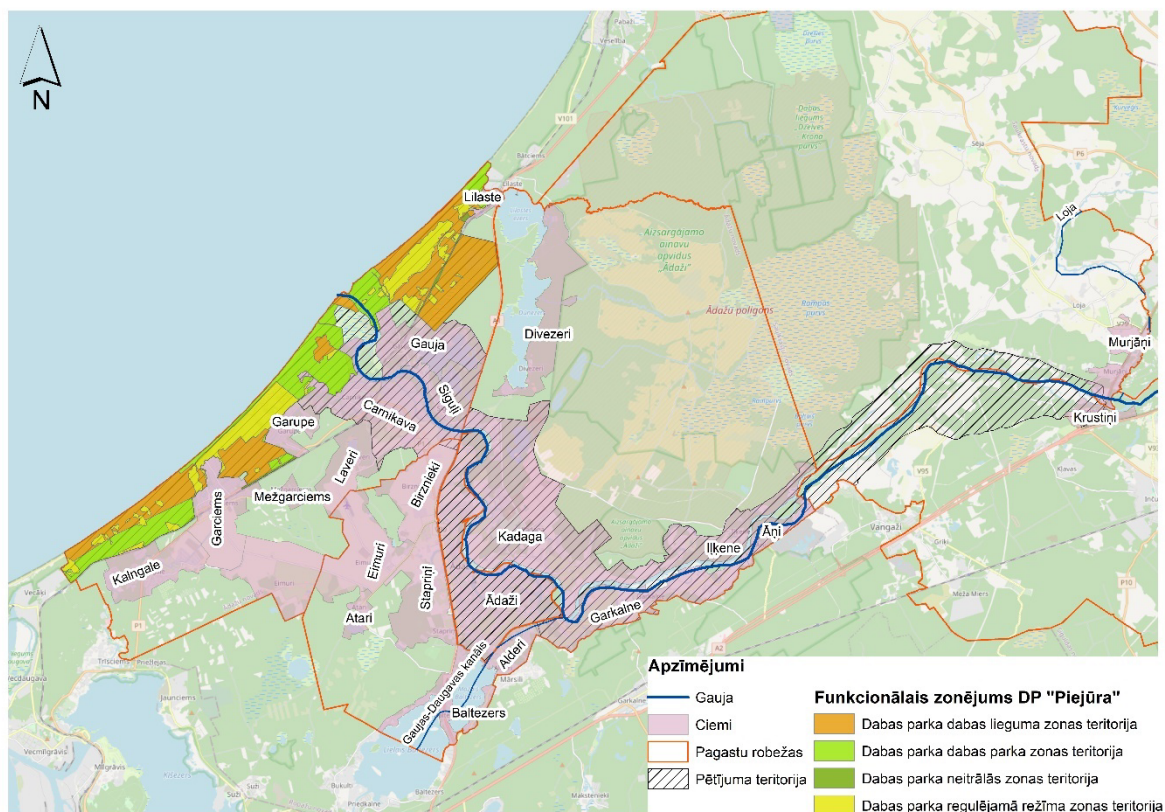
2.7. Dabas apsaimniekošana

Dabas parka "Piejūra" individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi” ir pieņemti 2021. gadā, MK noteikumu Nr.740³⁵. Noteikumi nosaka teritorijas zonējumu, kā arī atļautās un aizliegtās darbības katrā no zonām. Gaujas krastiem piekļaujas dabas lieguma zona (kreisajā krastā pie ietekas grīvā) un dabas parka zona (labajā krastā), kā arī nelielā daļā kreisajā krastā. (sk.6.attēlu). Piekrastes meži ietilpst arī regulējamā režīma zonā.

³³ <https://likumi.lv/ta/id/360372-par-publisko-udenu-izmantosanu-un-apsaimniekosanu-adazu-novada>

³⁴ <https://likumi.lv/ta/id/344922-par-saulkrastu-novada-pasvaldibas-pludmales-un-peldvietas-lietosanu?&search=on>

³⁵ <https://likumi.lv/ta/id/327523-dabas-parka-piejura-individualie-aizsardzibas-un-izmantosanas-noteikumi>

Attēls 6. Aizsargājamās teritorijas dabas parka "Piejūra" funkcionālais zonējums

Dabas parka zonas mērķis ir saglabāt jūras piekrastei raksturīgo vidi – biotopus, sugas, ainavu, kā arī dabas un kultūrvēsturiskās vērtības, vienlaikus nodrošinot iespējas sabiedrības izglītošanai un atpūtai. **Dabas lieguma zonas** mērķis ir aizsargāt īpaši vērtīgas dabas teritorijas – retus un aizsargājamus mežu, kāpu un purvu biotopus, kā arī īpaši aizsargājamās sugas un to dzīvotnes.

Abās zonās ir noteikti šādi galvenie ierobežojumi un nosacījumi:

- Aizliegta jaunu ūdens aizsprostu un regulēšanas ierīču izbūve, izņemot gadījumus, kad tas nepieciešams biotopu atjaunošanai ar Dabas aizsardzības pārvaldes (DAP) atļauju.
- Bez DAP rakstiskas atļaujas aizliegts:
 - būtiski pārbūvēt ceļus un inženierbūves;
 - brīvā dabā organizēt publiskus pasākumus, kā arī sporta, piedzīvojumu un citu veidu sacensības, kurās piedalās vairāk nekā 50 cilvēku, izņemot publiskus pasākumus un sacensības, kas tiek organizētas šim nolūkam paredzētās un speciāli ierīkotās vietās.
- Ierobežojumi mežsaimnieciskai darbībai.
- Zemes lietošanas kategoriju maiņa un jaunu būvju izbūve ir atļauta tikai ar Dabas aizsardzības pārvaldes atļauju, īpaši, ja tā ir saistīta ar biotopu aizsardzību, valsts aizsardzības vajadzībām, dabas tūrisma infrastruktūru vai piekļuves nodrošināšanu.
- Zemes sadalīšana atļauta tikai tā, lai katras jaunās vienības platība būtu vismaz 10 ha, izņemot robežu pārkārtošanu un zemes piešķiršanu infrastruktūrai.

DAP rakstiska atļauja nepieciešama, lai veiktu zinātniskos pētījumus dabas lieguma zonā. Lieguma zonā atļauja nepieciešama arī, lai veiktu ceļu (arī sliežu ceļu), inženierkomunikāciju un citu inženierbūvju restaurāciju, atjaunošanu vai pārbūvi.

Regulējamā režīma zona izveidota, lai nodrošinātu īpaši aizsargājamo meža biotopu un īpaši aizsargājamo sugu dzīvotņu aizsardzību un netraucētu to attīstību. Tomēr MK noteikumi nosaka izņēmumus, kā arī darbības iespējamību saskaņojot to ar DAP.

Šie MK noteikumi nosaka arī dabas parkā esošos dabas pieminekļus, aizsargājamās koku definīciju, kā arī to aizsardzības un izmantošanas kārtību.

Dabas parkam "Piejūra" ir izstrādāts **dabas aizsardzības plāns 2020.-2031.gadam**, kas ietver arī apsaimniekošanas pasākumus, kas būtu veicami piekrastē un Gaujas grīvā. Tas arī ietver kartogrāfisko materiālu par esošo un potenciālo tūrisma infrastruktūra dabas parkā "Piejūra" (plāna 3.5. pielikums).³⁶ Plānotās vietas ietver arī jaunas atpūtas vietas pie Gaujas.

Saskaņā ar dabas aizsardzības plānu Gaujas grīvas apkaimē tūrisma infrastruktūru (piemēram, ceļu, pa kuru tūrisma pakalpojumu sniedzēji varētu piebraukt laivu un SUP dēļu savākšanai) rekomendē plānot Gaujas labajā krastā, samazinot apmeklētāju plūsmu uz kreiso krastu. Gaujas kreisajā krastā arī ir ieteikta jauna atpūtas vieta lejpus Carnikavai. Jaunas infrastruktūras izveide ir ieteikta arī Rīgas līča piekrastes apmeklētāju vajadzībām.

2.8. Gaujas upju baseinu apsaimniekošanas plāns 2021.-2027. gadam

Upju baseinu plāni satur visaptverošu informāciju par visu Gaujas upju baseinu apgabalu. Tas ietver obligātos pasākumus, kas izriet no spēkā esošiem normatīviem aktiem. Attiecībā uz projekta teritorijā esošo ūdensobjektu Gauja_17 ir minēts šāds nepieciešamais papildu pasākumi:

B1.7.5. Veikt pastiprinātu NAI darbības efektivitātes kontroli un priekšlikumu sagatavošanu NAI darbības uzlabošanai, ja kontroles gaitā fiksēta nepieciešamība pēc NAI darbības uzlabošanas.

Saistībā ar Gauja_18 ir nepieciešams realizēt šādus papildu pasākumus, kas saistīti ar ķīmisko vielu monitoringu:

B1.7.4. Noteikt PFOS rašanās avotus: B1.7.4.1. veikt PFOS monitoringu virszemes ūdenī; B1.7.4.2. veikt monitoringu notekūdeņu izplūdēs.

B1.7.8. Operatīvais un tendenču monitorings zivju matricā ķīmiskās kvalitātes kontrolei.

B1.A7.1. Noteikt heptahloru, heptahloru epoksīda un/vai dzīvsudraba rašanās avotus un īstenot pasākumus tā piesārņojuma samazināšanai: B1.7.1.1. veikt heptahloru, heptahloru epoksīda, dzīvsudraba monitoringu virszemes ūdenī (VŪ) un/vai nokrišņu

³⁶ <https://www.daba.gov.lv/lv/piejura>

ūdenī (NŪ). B1.7.1.2. veikt datu analīzi piesārņojuma avota noskaidrošanai. B1.7.1.3. īstenot pasākumus piesārņojuma samazināšanai.

Gaujas upju baseina apsaimniekošanas plāns ietver sarakstu ar 32 nozīmīgiem zivju migrācijas šķēršļiem Gaujas upju baseina apgabalā. Katrīndzirnavu HES aizsprosts uz Lojas upes ir vistuvākais projekta teritorijā esošais, kurš arī ietekmē Lojas upes lejteces izmantošanas iespējas. Uzstādījums ir, ka šos šķēršļus būtu nepieciešams likvidēt, lai nodrošinātu upju labu ekoloģisko kvalitāti, ņemot vērā zivju faunu.

2.9. Nacionālās nozīmes plūdu riska teritorijas

Saskaņā ar Gaujas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas un plūdu pārvaldības plānu 2022.-2027.gadam Ādažu novadā Ādažu un Carnikavas pagastos ir noteiktas nacionālās nozīmes plūdu riska teritorijas.

Attiecīgi plānā ir iekļauti jau šādi pasākumi:

1. Jauna aizsargdambja (no Kadagas tilta līdz Baltezera kanālam, 3.5 km garumā) un jaunas sūkņu stacijas pie Vējupes caurtekas – regulatora izbūve, Gaujas upes kreisā krasta nostiprinājums, 1.3 km garumā, izmantojot videi draudzīgus materiālus, paaugstināt ceļa Ādaži-Kadaga klātni; - izmantot zaļās infrastruktūras elementus.
2. Carnikavas pagastā Gaujas kreisā krasta stiprināšana, ~900 m garumā, izmantojot mūsdienīgus materiālus (plastmasas rievslēnas); nostiprināt Gaujas
3. upes kreiso krastu ~150 m garumā – esošās koka rievslēnas vietā, izmantojot mūsdienīgus materiālus (plastmasas rievslēnas).
4. Veikt plūdu riska pētījumus Garkalnes ciemā (upes posms no Gaujas-Baltezera kanāla līdz Āņiem), lai izstrādātu efektīvākus pasākumus plūdu riska mazināšanai un iedzīvotāju aizsardzībai.

3. PĀRROBEŽU SADARBĪBAS PROJEKTI

Gaujas upe kā kopīgs ūdens tūrisma resurss ir iekļauta Igaunijas-Latvijas pārrobežu sadarbības programmas 2007 - 2013 projektā “**Riverways** - Ūdenstūrisma kā dabas un aktīva tūrisma komponentes attīstība Latvijā un Igaunijā”, kur lietderīga informācija ir joprojām uzturēta mājas lapā www.upesoga.lv. Projekts apvienoja 39 partnerus no Kurzemes, Vidzemes un Rīgas reģioniem, Dienvidigaunijas un Rietumigaunijas ar mērķi veicināt ūdenstūrisma attīstību. Gaujas lejteces pašvaldības nebija projekta partnerībā, taču Vidzemes plānošanas reģions pārstāvēja visu pašvaldību intereses un reģionu kopumā. Tagad projekts ir saņēmis finansējumu turpinājumam “**Riverways II**”, kas vērsts uz publisko atpūtas ūdeņu pieejamības uzlabošanu. Projektā ir iesaistīti gan Vidzemes, gan Rīgas reģions, kā arī Ādažu novada pašvaldība. Ādažu novadā projekta

ietvaros plānots veikt atpūtas un rekreācijas infrastruktūras uzlabojumus, kā arī izveidot ūdens tūrisma maršrutu no Iļķenes līdz Carnikavai.³⁷

Rīgas līča piekrastes tūrisma jautājumi ir tikuši adresēti vairākos Igaunijas- Latvijas programmas projektos:

- Beach Hopping: Towards the Blue Flag on Baltic Beaches (2008-2011)
- Coastal Hiking: Hiking route along the Baltic sea coastline in Latvia – Estonia (2017-2020)

Igaunijas – Latvijas pārrobežu sadarbības programma ir arī atbalstījusi vairākus projektus, kas sekmējuši Gaujas upes pārvaldības jautājumus, lai ieviestu ūdens Struktūrdirektīvas prasības. Projekti ir izstrādājuši ar harmonizētas metodoloģijas, metodikas un monitoringa programmas, testējuši dažādu piesārņojošo slodžu samazināšanas pasākumus. Te minami šādi projekti: Gauja/Koiva; DAML, GURINAMAS, WaterAct, GroundEco, WBWB.

Projekta teritorijas iesaistītās puses ir piedalījušās dažādos starptautiskos projektos. Viens no tādiem ir CHERISH: Reģionālā attīstība sekmējot piekrastes zvejniecības kultūras mantojuma potenciālu Eiropā, (01.06.2018.-31.05.2023.).

4. TERITORIJAS PRIEKŠROCĪBAS UN IZAICINĀJUMI

Zemāk sniegtajās tabulās apkopotas projekta teritorijas stiprās un vājās puses, attīstības iespējas, riski un draudi. Tabulas sagatavotas, balstoties uz iepriekš minēto informāciju, veikto dokumentu analīzi, kā arī iesaistīto pušu semināru un individuālo diskusiju rezultātiem. Tajās atspoguļotas galvenās tēmas, kas saistītas ar projekta noteikto attīstības mērķi: tūrisms un brīvais laiks, daba un vide, kultūra un tradīcijas, pilsētvide un apbūve.

4.1. Stiprās puses

Stiprās puses	Tēma: T-tūrisms un brīvais laiks, D-daba un vide, K-kultūra un tradīcijas, P-pilsētvide un apbūve
Gauja un tās grīva kā nacionālas nozīmes ainavas telpa un ūdenstūrisma pievilcības objekts	T, D
Gara jūras krasta pludmale tūrismam un brīvā laika pavadīšanai	T, D
Dabas parks "Piejūra" kā plaša un pieprasīta dabas vieta Pierīgā	T; D

³⁷ <https://www.adazunovads.lv/lv/projekts/projekts-upesceli-ii-igaunijas-latvijas-parrobezu-sadarbibas-programmas-2021-2027-gadam-ietvaros>

Spēcīgi tradīciju svētki: Gaujas svētki, Nēģu svētki, Zvejnieksvētki	T; K
Carnikavas nēģu zvejas saglabātās tradīcijas un prasmes	T; K
Mērķtiecīga ilgtermiņa sadarbība ar pašvaldībām un tūrisma asociācijām	T
Aktīvi un ieinteresēti vietēji (tūrisms un zvejniecība) uzņēmēji, pašvaldības, NVO un kopienas	T, K, P
Attīstīta pilsētvides infrastruktūra, kas pakāpeniski tiek pilnveidota	P
Daudzveidīgi un sistemātiski izstrādāti teritoriju un tūrisma attīstības plānošanas dokumenti	T, P, K, D
Ādažu dambis kā resurss iecienīta pastaiga vieta iedzīvotāju atpūtai	T
Nacionālo bruņoto spēku tuvums (NBS) - NBS personāls un viņu ģimenes, kā arī NATO vai citu sabiedroto karavīru klātbūtne Latvijā rada potenciāli maksātspējīgu un stabilu vietējo tūrisma mērķauditoriju – īpaši brīvdienu, aktīvās atpūtas un kultūras pasākumu jomā.	T
Lielo uzņēmumu klātbūtne dod iespējas kooperatīvo tūrisma un izklaides pakalpojumu attīstībai	T

4.2. Trūkumi jeb vājās puses

Vājās puses	
Ģeogrāfiskā atrašanās vieta (tuvu Rīgai) ir radījusi lielāku slodzi uz resursiem nekā vēlētos ilgstoši un patstāvīgi dzīvojošie vietēji iedzīvotāji	T, D, P
Baltijas jūras piekrastē nav izveidota neviena oficiāla peldvieta	T, D
Gaujas krastos būtu bīstami ierīkot oficiālu peldvietu upes rakstura dēļ. Taču arī citas oficiālas iekšzemes peldvietas nav izveidotas, kas nodrošinātu drošu atpūtu pie ūdeņiem	T, D, P
Vecgauja un Dzirnupē ir aizaugušas un nepieciešama ūdens plūsmas atjaunošana, lai tā būtu laivojama, tūristiem pievilcīga teritorija;	T, D, P
Pietrūkst piekļuves iespējas Gaujas krastam un Rīgas līča piekrastei	T, D, P
Trūkst tūrisma un aktīva brīvā laika pavadīšanas un sekmēšanas infrastruktūra, it īpaši laivu nolaišana, piebraukšanas ceļi	T,D,P
Trūkst informācijas par maksāšanas nosacījumiem	T, D
Neliels kultūras mantojuma objektu skaits	T, K
Trūkst inovatīvu, digitālu, vissezonas tūrisma produktu un risinājumu	T, K

Konfliktsituācijas starp vietējās kopienas interesēm un atpūtas/tūrisma pakalpojumu sniedzējiem, atšķirīgas teritoriju izmantošanas vēlmes	T, D, P, K
Nav izveidots vizuālais tēls, tūrisma zīmols un marketinga plāns Gaujas lejteces un grīvas daļai	T, K, P
Darbinieku trūkums nozares uzņēmumos un spēja sniegt kvalitatīvus pakalpojumus	T, K
Regulāri plašās Gauja palienes applūšanas un jūru vējuzplūdu riski, kas rada papildus erozijas riskus, par ko ir maz zināšanas, taču ir vēlme kontrolēt šos dabas procesus ar dambjiem un būvēm	T, P
Neapzināti klimata pārmaiņu ietekmes riski uz Gaujas palieņu applūšanu, intensīvām lietavām;	T, P, D
Vāja līdzšinējā līderība sadarbības un aktivitāšu koordinēšanā, pašvaldību un ideju/iniciatīvu autoru sadarbība	T, P,
Projektu aktivitāšu pēctecīguma nenodrošināšana	T, P, K, D
Cilvēkresursu un laiktietlīgā dokumentu saskaņošana	T, P, D
Trūkst normatīvā regulējuma par laipu izbūvi, neskaidri nosacījumi par būvēm uz/pie ūdens	T, P, D
Tauvas joslas regulējums ir neskaidrs gan no privātpašnieku, gan teritoriju apmeklētāju puses+	P
Izvietotās dažādās zīmes pie privātpašumiem, mulsina par teritoriju pieejamību atpūtai	T, P
Nekustamo īpašumu attīstība pie pašas ūdens malas – reizēm tas notiek bez pietiekamas kontroles, negatīvi ietekmējot vidi un ainavu	P
NBS tuvums, jo ir jārēķinās ar ierobežojumiem, ko nosaka militārā objekta tuvums, kā arī dažādi trokšņi, kas ne vienmēr patīk tūristiem	T
Neizbraucams ceļš gar Gaujas labo krastu, kas ir vecais ceļš Rīga- Pēterburga	

4.3. Attīstības iespējas

Iespējas	
Gauju padarīt kuģojamu	T, D, P
Oficiālu peldvietu izveide teritorijā (izņemot pašu Gauju), organizējot peldvietām atbilstošu drošu infrastruktūru gan Vecgaujā, gan Vējupē, gan Dzirnupē	T, P, D
Atdzīvināt plostnieku tradīciju sadarbībā ar Gaujas augšteces aktivistiem un izmantojot arī Gaujas-Baltezera kanālu	K, T

Jaunu kultūras un dabas vērtībās balstītu tradīciju iedibināšana	K, T
Ieguldīt tūrisma infrastruktūras attīstībā integrēt arī vietējo iedzīvotāju vajadzības pēc kvalitatīvas ārtelpas un aktivitāšu daudzveidības gan saistītus ar ūdeņiem gan ūdensmalu, krastiem, saullēktu	K, P
Efektīvāka apmeklētāju plūsmas organizēšana attīstot piekrastes un Gaujas infrastruktūru, tsk. piestātnes, laivu ielaišanas vietas, velo infrastruktūru	T, D
Uzņēmēju sadarbības veicināšana jaunu un kvalitatīvu tūrisma produktu un pakalpojumu veidošanā, veidojot specifisku tūrisma "klasteri"	T, K, P
Novada tūrisma zīmola un identitātes izveide, efektīvāka mārketinga komunikācijas plāna īstenošana	T, K, P
Jaunas un plašākas sadarbības iespējas par un ap Gauju kā tūrisma un brīvā laika pavadīšanas iespējas, jāveicina dialogu starp vietējo varu un aktīviem iedzīvotājiem vai kopienām, lai kopīgi risinātu attīstības jautājumus	T, K, P
Plānojot teritorijas attīstību, ņemt vērā klimata pārmaiņu ietekmi, erozijas riskus, izmantot grāvju daudzfunkcionalitāti – gan ūdens uzkrāšanā, gan iespēja audzēt mitrumu mīlošus augus	P, D
Izmantot plašākas sateces baseina iespējas, piemēram, integrējot maršrutus ar esošajiem Lojas upes krastos ar kultūrvēsturiskiem objektiem	T
Veicot Gaujas uzturēšanas (bagarēšanas) darbus, izsmeļot sedimentus/smiltis, kurus tālāk var izmantot kā resursus	D
NBS	T, P

4.4. Riski un draudi

Draudi	
Strauji pieaugoša un nevadīta apmeklētāju plūsma, kas rada negatīvu ietekmi, noplicina dabas un ainavas resursus, pazemina ūdens kvalitāti un sekmē piegružošanu ar atkritumiem	T, D
Kultūras tradīciju un dzīvesstila pēctecības izzušana (senās nēģu zvejas tradīcijas, piekrastes zveja)	K, T, P
Ģeopolitiskās situācijas nestabilitāte pasaulē (Krievijas Federācijas īstenotais karš Ukrainā)	T
Klimata pārmaiņu ietekmē pieaug ekstrēmās meteoroloģiskās parādības (plūdi, lietavas, vētras, karstuma periodi), kas ietekme attīstības iespējās, kā arī bojā infrastruktūru	T, P, D
Politisko lēmumu izpildes pēctecības nenodrošināšana	T, P, K, D
NBS	T, P, K, D

5. SECINĀJUMI

Gaujas lejteces posma un pieguļošo krastu teritorija, kā arī tai piekļaujošā Rīgas līča piekraste, kas noteikta kā Latvijas–Igaunijas projekta “River Networks” īstenošanas teritorija, ir tematiski un telpiski integrēta esošajos dažādu līmeņu attīstības, teritorijas plānošanas un izmantošanas dokumentos.

Attiecīgajos dokumentos noteiktie attīstības mērķi ir cieši saistīti ar teritorijas ģeogrāfisko novietojumu un vides procesiem, kas raksturo Gaujas dinamisko dabu, kā arī ar piekrastes un upes grīvas ainaviskajām, dabas un kultūrvēsturiskajām vērtībām — gan pagātnes, gan mūsdienu kontekstā. Dokumentos ietverti gan stratēģiskie mērķi, gan rīcības virzieni un uzdevumi, kā arī konkrētas rīcības, kas jau šobrīd **sniedz atbalstu projekta galvenā mērķa īstenošanai** — veicināt dabas resursu un kultūras mantojuma ilgtspējīgu izmantošanu un teritorijas pievilcību ekonomiskās darbības attīstībai, vienlaikus ievērojot vides aizsardzības normatīvo aktu prasības.

Veiktā dokumentu analīze, kā arī diskusijas ar ieinteresēto pušu un institūciju pārstāvjiem norāda uz vairākiem aktuāliem **izaicinājumiem**, kas kavē efektīvu teritorijas pārvaldību. Vienlaikus projekta teritorijai piemīt unikālas vērtības un attīstības potenciāls, kas rada ievērojamas iespējas tās turpmākai izaugsmei. Turklāt teritorijā aktīvi darbojas vietējo kopienu pārstāvji, pašvaldības un uzņēmēji, kas veido būtisku pamatu sekmīgai teritorijas attīstībai, sadarbojoties un meklējot ilgtspējīgus risinājumus kopīgo mērķu sasniegšanai.

PIELIKUMS. Informācija no pašvaldību attīstības programmu rīcību plāni par Gaujas attīstību, aizsardzību un izmantošanu

Ādažu un Carnikavas pagasts

- Jauna aizsargdambja būvniecība kreisajā krastā (no Kadagas tilta līdz Gaujas-Daugavas kanālam).
- Jauna Gaujas upes kreisā krasta nostiprinājuma erozijas mazināšanai izbūve Carnikavas pagastā, Ādažu novadā.
- Gaujas krastu erozijas monitoringa veikšana un upes gultnes korekcija, izmantojot gultnes bagarēšanu.
- Attīstīt rekreācijas infrastruktūru.
- Promenādes gar Gaujas – Daugavas kanālu izveide.
- Laivu piestātņu un atpūtas vietu Gaujas un ezeru krastos izveide (Iļķene).
- Publisko ūdeņu piekrastes ilgtspējīga apsaimniekošana, nodrošinot dabas aizsardzību, kā arī iedzīvotāju iespēju izmantot zaļo teritoriju struktūru.
- Īstenot novada ilgtspējīgas attīstības intereses dabas parka “Piejūra” teritorijā.
- Ilgtspējīgi iekļaut dabas parku “Piejūra” novada atpūtas un sporta aktivitātēs.
- Teritoriju noteikšana dabas tūrismam, lauksaimniecības un zivsaimniecības attīstībai, rekreācijai, mežsaimnieciskajai darbībai
- Zivju resursu aizsardzības pasākumu īstenošana Ādažu novada ūdenstilpēs.
- Licencētās makšķerēšanas ieviešana Ādažu novada administratīvās teritorijas ezeros un Gaujā.
- Ilgtspējīgi apsaimniekot virszemes ūdensobjektus.
- Pielāgoties klimata pārmaiņu izraisītajiem riskiem.
- Gaujas – Baltezera kanāla attīstības telpiskās koncepcijas izstrāde.
- Ādažu novada ūdeņu un mežu izmantošanas noteikumu izstrāde.
- Jauna Ādažu novada teritorijas plānojuma izstrāde.
- Ādažu novada tūrisma taku attīstības un apsaimniekošanas plāna izstrāde.
- Ādažu novada ainavas un dabas aizsardzības plāna izstrāde.
- Īstenot sadarbību ar kaimiņu pašvaldībām rekreācijas jautājumos.
- Sadarbība ar kaimiņu pašvaldībām publisko ūdeņu apsaimniekošanā – licencētā zvejas, kopīgi īstenoti projekti, Gaujas upes aizsargjosla un iespējamo plūdu teritorijas.
- Sadarbība ar kaimiņu pašvaldībām dabas aizsardzības jautājumos, dabas aizsardzības plānu izstrādē, Piejūras dabas parka apsaimniekošana.
- Sadarbība ar vietējo rīcības grupu “Gaujas Partnerība”.
- Sadarbība ar biedrību “Gaujas ilgtspējīgas attīstības biedrība”.
- Projekta “Upju tikla attīstība” īstenošana un sadarbība ar Biedrību “Jūras Zeme”.
- Gaujas un Dzirnezera atpūtas vietu izveide.

- Aktivās atpūtas vietas pie Gaujas Carnikavā izveide.
- Atbilstoši publisko ūdeņu apsaimniekošanas plānam izveidotas atpūtas un telts vietas, t.sk. makšķerēšanas vietas, pie Gaujas upes, ezeriem un piekrastē.
- Kafējnicu, nomas punktu, u.c. pakalpojumu pieejamības sekmēšana pie publiskajiem ūdeņiem.
- Pludmales un sporta inventāra nomas punktu izveide.
- Gaujas promenādes attīstība no Dzelzceļa tilta līdz Ādažiem.
- Īstenot novada ilgtspējīgas attīstības intereses dabas parka “Piejūra” teritorijā.
- Ilgtspējīgi iekļaut dabas parku “Piejūra” novada atpūtas un sporta aktivitātēs. Gājēju celiņu izveide uz jūru. Trašu marķēšana Piejūras dabas parkā.
- Izveidot tūrisma un atpūtas pakalpojumus atpūtas vietā pie Gaujas.
- Kuģīšu satiksme pa Gaujas upi.
- Izveidot piestātņi Gaujas upē.
- Dabas parka “Piejūra” infrastruktūras labiekārtošana – atkritumu urnas, velo novietnes, soliņi, skatu tornis, bāka Gaujas grīvai.
- Piestātņu rekonstrukcija un attīstība – slīpa izbūve pie Gaujā pie grīvas
- Zvejnieku aroda popularizēšana – informatīvu materiālu sagatavošana un izplatīšana, interaktīvo standu izveide, organizēti dažādi pasākumi kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanai, Nēģu svētku organizēšana.
- Gaujas maršrutu un tūrisma produktu izstrāde un popularizēšana. Izveidoti pārrobežu sadarbības projekti, veicinot ūdens tūrisma attīstību. Iesaiste pārrobežu projektu īstenošana.
- Sadarbībā ar VUGD glābšanas dienesta izveidošana, novada teritorijā esošo ūdenstilpnēs un atpūtas vietu un teritoriju uzraudzībai.
- Sadarbības ietvaros paredzēts sekmēt tikšanos starp dabas parka “Piejūra” izmantošanā un apsaimniekošanā iesaistītajām pusēm tūrisma un rekreācijas, vietējo iedzīvotāju un vides aizsardzības interešu salāgošanai.

Siguldas novads

- Gājēju un velosipēdu ceļa attīstība gar Gaujas senleju.
- Publiski pieejamo atpūtas vietu pie ūdensobjektiem labiekārtošana.
- Nepieciešamās infrastruktūras piekļuves nodrošināšanai pie publiskiem ūdeņiem izbūve.
- Ūdens teritoriju apsaimniekošanas noteikumu izstrāde.
- Zivju resursu atjaunošana, nodrošinot to uzraudzību, saglabāšanu un aizsardzību.
- Aktīva tūrisma veicināšana, rekreācijas un dabas tūrisma attīstība.
- Ūdenstūrisma infrastruktūras pilnveidošana pie Gaujas.

Saulkrastu novads

- Ūdenstransporta nomas pieejamības pilnveidošana sadarbībā ar uzņēmējiem.
- Ūdens tūrisma maršrutu attīstīšana un popularizēšana.

- Ūdens tūrismam nepieciešamās infrastruktūras pilnveidošana.
- Veicināt makšķernieku skaitu (t.sk. Gaujas upē pie Murjāņiem).